

Nefndasvið Alþingis
Landbúnaðarnefnd
Austurstræti 8 – 10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 21. apríl 2004

Efni: Umsögn um frumvarp til jarðalaga

Vísað er til bréfs landbúnaðarnefndar, dags. 1. apríl sl., þar sem gefinn er kostur á að veita umsögn um frumvarp til jarðalaga og ábúðarlaga. Í umsögn um frumvarp til ábúðarlaga, sem veitt er samhliða þessari umsögn segir m.a:

“.... hefur Þjóðkirkjan sennilega umsvifamestu jarðaumsýslu með höndum hér á landi að undanskildu ríkinu. Einkum er um að ræða umsýslu prestssetursjarða, en þær eru í flestum tilvikum setnar af starfsfömonnum kirkjunnar, þ.e. sóknarprestum. Ábúðarlögin varða því kirkjuna miklu bæði frá hlið jarðareiganda en einnig af sjónarhóli ábúenda”.

Þessi ábending er áréttuð hér og á hún einnig við um frumvarp þetta að jarðalögum, að breyttu breytanda.

Frumvarp þetta felur um margt í sér verulegar umbætur á gildandi réttarreglum. Eigi að síður eru verulegir annmarkar á því að mati kirkjunnar og er hvatt til þess að það verði endurskoðað í samræmi við athugasemdir þessar.

Felld er niður hugtakanotkunin “kirkjujarðir” sem er í gildandi lögum. Það verður að telja miður því hugtakið á sér bæði langa hefð og er mjög lýsandi um tiltekinn flokk jarða. Hugtakið vísar til þess að jörðin hafi verið í eigu kirkjunnar og staðið undir þjónustu hennar um aldir. Eftir að samningar ríkis og kirkju um kirkjueignir og launagreiðslur var gerður er ljóst að flestar kirkjujarðir eru eign ríkisins, nema þær sem hafa verið seldar öðrum aðilum á lögmætan hátt eða ráðstafað með öðrum hætti. Sama gildir um hugtakið kristfjárjarðir, sem er að finna í núgildandi jarðalögum, en hætt er við að ríkisvaldið seilist til yfirráða yfir þeim ef hugtakið fellur úr lögum.

Síðar í athugasemdum þessum eru færð rök fyrir því að sérstakar reglur eigi að gilda um þær kirkjujarðir, þar sem kirkja og/eða kirkjugarður er, einkum vegna hagsmuna kirkjunnar og garðsins og er því eðlilegt og haganlegt af þeirri ástæðu að viðhalda hugtakinu. Þá lýsir hugtakið uppruna jarðarinnar og styður þannig að varðveislu upplýsinga um jörðina og sögu hennar. Hugtakið er víða notað í fræðiritum, skráum og öðrum heimildum og væri slæmt að fella það niður úr lagamáli.

BS-7387 - Umsögn um frumvarp til jarðalaga 783. mál 2004

Þá er nauðsynlegt að setja sérstök ákvæði um prestssetursjarðirnar enda gilda sérlæg um þær og sérstök sjónarmið eins og fyrr segir. Þannig kemur ekki til álita að skilgreina þær sem ríkisjarðir eins og orðalag athugasemda með frumvarpinu gerir ráð fyrir. Prestssetursjarðir tilheyra Þjóðkirkjunni og hefur ríkisvaldið ekki eignarráð yfir þeim. Hugsanlega væri unnt að bæta við 3. gr. ákvæði er segði að um prestssetur gildi sérlæg sem ganga frammar ákvæðum jarðalaganna ef á milli skilur.

Þá er nauðsynlegt eins og fyrr segir að tryggja rétt kirkju og kirkjugarðs gagnvart eiganda kirkjujarðarinnar hvort sem um ríki eða annan aðila er að ræða. M.a. þarf að huga að því að hæfilegt land sé umhverfis garð og kirkju og möguleikar á stækkun ef þörf krefur. Þá þarf að tryggja umferðarrétt og jafnframt að umgengni sé sómasamleg. Sama gæti átt við ef safnastarfsemi fer fram eða önnur viðlíka ferða- eða menningarþjónusta. Kemur jafnvel til álita að mæla fyrir um sérstaka málsmeðferð um þetta. Því ert treyst að sá metnaður sé ríkjandi að tryggt sé að kirkjustaðir þjóðarinnar séu til sóma og vel hirtir.

Í frumvarpinu er hugtakið “veðbókarvottorð” notað. Þykir rétt að benda á að í þinglýsingalögum nr. 39/1978 er þetta almennt nefnt þinglýsingarvottorð en síður veðbókarvottorð þótt það hugtak komi vissulega fyrir.

Um einstök ákvæði frumvarpsins:

2. gr. Því er mótmælt, eins og áður hefur komið fram, að jarðeignir Þjóðkirkjunnar séu skilgreindar sem ríkisjarðir eins og virðist mega ráða af ákvæði þessu. Skal sérstaklega vísað til álitsgerðar kirkjueignanefndar sem dóms- og kirkjumálaráðherra skipaði 1982, en nefndinni var falið að “*gera könnun á því hverjar kirkjueignir hafi verið frá fyrri tíð og til þessa dags, hver staða þeirra hafi verið að lögum og hvernig háttað hafi verið ráðstöfun á þeim*”. Meginniðurstaða nefndarinnar er sú að “*jarðeignir sem kirkjur hafa átt og eigi hafa verið seldar frá þeim með lögmætri heimild eða gengið undan þeim með öðrum sambærilegum hætti eru enn kirkjueignir. Þar er því ekki um ríkiseignir að ræða, enda þótt á síðari árum hafi hins vegar gætt nokkurrar tilhneigingar í þá átt að telja eignir þessar með ríkisjörðum*”. Að fengnu áliti nefndarinnar skipuðu ríkið og kirkjan hvor sína viðræðunefnd til að ná samkomulagi um hver framtíðarskipan kirkjueigna ætti að vera á grundvelli niðurstöðu nefndarinnar. Nefndir þessar náðu samkomulagi um kirkjujarðir og launagreiðslur, oft nefnt “kirkjujarðasamningurinn”, árið 1997. Með samningnum eignaðist ríkið kirkjujarðir og tókst á hendur skuldbindingu um að greiða laun presta og tiltekinna annarra starfsmanna kirkjunnar. Eftir er að ljúka samningum um prestssetur og hafa viðræður milli ríkis og kirkju staðið yfir um allanzt skeið. Samkvæmt þessu er ljóst að ríkið hefur viðurkennt að kirkjujarðir og prestssetur voru eign Þjóðkirkjunnar og byggist samkomulagið á þeim skilningi af beggja hálfu.

Samkvæmt þessu er því ekki unnt að fella jarðeignir kirkjunnar undir hugtakið “ríkisjörð”. Því er treyst að landbúnaðarnefnd eða landbúnaðarráðherra breyti frumvarpinu að þessu leyti. Má nefna þann möguleika að bæta við skilgreininguna “ríkisjörð” í ákvæðinu orðunum: *að undanskildum jarðeignum kirkjunnar*

9. gr. Heimildarákvæði þetta þykir mjög almennt orðað og er spurning hvort ekki þurfi skýrari fyrirmæli um jafn íþyngjandi stjórnvaldsathöfn eins og eignarnám er.

14. gr. Athuga þarf hvort þetta samræmist 4. gr. frumvarps til ábúðarlaga.

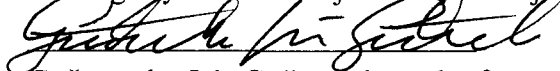
16. gr. Það er álitamál hvort heppilegt sé að landbúnaðarráðuneytið annist um gerð jarðaskrár. Lagt er til að hlutlausum aðila verði falin þessi skráning eða a.m.k. að tryggt verði að hagsmunaaðilar eigi þess kost að andmæla skráningu og fá úr réttmæti hennar skorið á einfaldan og ódýran hátt.

IV. kafli 32. gr. – 38. gr. Ákvæði þessa kafla um forkaupsrétt fela í sér umtalsverða takmörkun á rétti jarðareiganda til frjálsrar sölu ekki hvað síst 32. gr. um forkaupsrétt ábúanda. Það varðar kirkjuna miklu að ekki sé þrengt um of að sölumöguleikum, enda geta takmarkanir af þessu tagi leitt til þess að færri tilboð koma fram ef fyrirhugað er að selja eign og ekki er unnt að gera sér grein fyrir raunverulegu markaðsvirði jarðar eða jarðarhluta. Þótt 36. gr. frumvarpsins veiti aðilum vissa vernd er sú leið sem þar er boðið upp á, þ.e. mat dómkvaddra matsmanna, kostnaðarsöm og tefur framgang sölunnar og getur þar af leiðandi valdið jarðareiganda tjóni. Lagt er til, til að taka af allan vafa að bætt sé nýjum tölulið 3. tölulið, við 37. gr. svohljóðandi: *Um ráðstöfun jarða er að ræða sem fylgja embætti eða starfi þ. á m. prestssetursjarðir.*

Þá er álitamál hvort 2. mgr. 33. gr. samræmist nægilega vel 34. og 35. gr. frumvarps til ábúðarlaga, þ.e.. Í þeim ákvæðum er gert ráð fyrir tiltölulega frjálsum samningslokum aðilja, en hér virðist vera dregið úr því svo um munar. Jarðareigandi, sem segir ábúanda upp á grundvelli ábúðarlaga, virðist geta átt á hættu að ábúandi eignist forkaupsrétt sem enn dregur úr verðgildi jarðarinnar. Eingöngu vanefndir ábúandans leysa jarðareigandann undan þeirri kvöð.

39. gr. Áréttta ber framanritaðar athugasemdir um stöðu jarðeigna kirkjunnar og því er að sjálfsögðu mótmælt að landbúnaðarráðuneytið geti á grundvelli þessa ákvæðis farið með forræði einhverra jarðeigna kirkjunnar nema um það sé samið milli ríkis og kirkju.

Virðingarfyllst f.h. Kirkjuráðs Þjóðkirkjunnar

Guðmundur Þór Guðmundsson lögfr.

Framkvæmdastjóri Kirkjuráðs

BS-7387 - Umsögn um frumvarp til jarðalaga 783. mál 2004

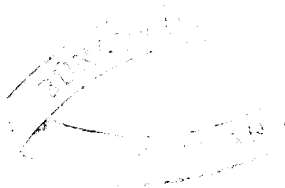

Búnaðarsamband Austurlands
Miðvangi 4
700 Egilsstaðir

Alþingi
Erindi nr. P 130/1893
komudagur 16. 4. 2004

Í bréfum frá Landbúnaðarnefnd Alþingis dagsettu 1. apríl um frumvörp til jarðalaga, mál 783, og frumvarp til ábúðarlaga, mál 782, er óskað eftir umsögn BsA.

Á fundi sínum 15. apríl 2004 tók stjórn Búnaðarsambands Austurlands málið fyrir og fylgir umsögnin þessu bréfi.

Egilsstöðum, 16. apríl 2004

Rúnar Ingi Hjartarson
framkvæmdastjóri

Athugasemdir við frumvarp til nýrra ábúðarlaga

Á fundi sínum 15. apríl 2004 tók stjórn Búnaðarsambands Austurlands fyrir frumvörp til nýrra ábúðarlaga og jarðalaga, sem í umfjöllun eru á yfirstandandi Alþingi. Farið var yfir drögin lið fyrir lið og eftirfarandi athugasemdir gerðar:

Ábúðarlög:

6. gr. Um jarðarafgjöld:

Hér vantar að gert sé ráð fyrir þeim möguleika að samkomulag náist ekki um fjárhæð afgjalds. Stjórn telur rétt að þá sé miðað við 3% af fasteignamati þeirra eigna sem ábúandi leigir, enda sé fasteignamat yfirleitt sanngjörn viðmiðun. Einnig má hugsa sér að einhver aðili taki við því úrskurðarhlutverki sem jarðanefndir höfðu áður.

Ljóst er að hér setur niðurfelling ábúðarskyldu jarðareigendur í sterkari stöðu en þeir höfðu skv. gömlu lögunum og óvarlegt er að ganga of langt í því, enda lítur stjórn svo á að það séu hagsmunir hinna dreifðu byggða og þar með landsins alls að sem flestar jarðir hafi ábúendur.

7. gr. Um ástand jarðar, mannvirkja o.fl.

Hér er sami andi á ferðinni og varað er við í athugasemdinni hér á undan. Stjórn vill taka eftirfarandi fram: Ef aðstæður eru ófullnægjandi ber jarðareiganda að samþykkja kaupskyldu vegna þeirra framkvæmda ábúanda sem nauðsynlegar eru til þess að jörðin verði hæf til búskapar í samræmi við þær aðstæður sem hún býður. Ef vafi leikur á hverjar þær aðstæður séu eða nauðsyn framkvæmdanna þarf einhver matsaðili að koma að því máli, sbr. athugasemdina hér á undan.

9. gr. Um vanrækslu á gerð byggingarbréfs:

Setning nr. 2 í greininni sýnist nokkuð einkennileg. Hér þyrfti einhvers konar mat að koma til.

11. gr. Um réttindi undanskilin leiguliðaaftotum:

Stjórn þykir ósanngjarnt, í ljósi þess að vaxandi áhugi er nú á því að bændur virki smærri vatnsföll á jörðum sínum og hafi raforkusölu sem aukabúgrein, að öll vatnsréttindi umfram heimanot séu undanskilin leiguliðaaftotum og vill að ábúendum sé gefinn kostur á því að byggja virkjanir til orkusölu á ábúðarjörðum sínum, enda hafi jarðareigendur veitt samþykki sitt til slíks, sbr. 14. gr. Stjórn vill því að fyrsta mgr. 11. gr. hljóði svo: “Undanskilin leiguliðaaftotum eru vatns- og jarðhitaréttindi til virkjana stærri en 5 MW, ...”

21. gr. Um opinber framlög og styrki:

Sú “gildandi framkvæmd” sem þessi nýlunda í lögunum er sniðin eftir, á sér ekki lagastoð, að því er stjórn veit best, og ný lagagrein ætti því ekki að byggja á henni. Stjórn bendir á að styrkir koma til vegna umsókna jarðabótamanns (í flestum tilfellum ábúanda) og eru greiddir út til hans án skilyrða um endurgreiðslu. Stjórn telur því rétt að fella þessa grein út, eða til vara að endurgreiðsla styrkjanna verði háð fyrningu á sama hátt og þær framkvæmdir sem þeir eru greiddir út á.

34. gr. Um tímabundna ábúðarsamninga:

Misræmi virðist milli síðustu mgr. þessarar greinar og 25. gr. Stjórn telur eðlilegt að maki haldi ábúðarrétti við fráfali ábúanda, svo sem kveðið er á um í 25. gr., eins þótt um tímabundinn ábúðarsamning sé að ræða

Jarðalög:

14. gr.: Um félög um eignarhald og rekstur lands og annarra fasteigna:

Stjórn fagnar þessu ákvæði og telur það til mikilla bóta.

16. gr. Um Jarðaskrá:

Inn í 2. setningu greinarinnar vill stjórn bæta ákvæði um landstærð þannig að hún verði svohljóðandi: “... upplýsingar um nöfn jarða og annars lands, ásamt stærð þeirra, sveitarfélög, eigendur, ...”

Það gerist sífellt algengara í ýmiss konar vinnu á vegum opinberra aðila og annarra að nákvæmar upplýsingar um landstærð jarða þurfi að liggja fyrir. Nefna má úthlutun hreindýraarðs, skipulagsvinnu ýmiss konar og fleira. Síðast en ekki síst þá er land jarða skattstofn fyrir fasteignagjöld og illþolandi að þau gjöld séu lögð á án þess að nákvæm vitneskja sé einhvers staðar fyrir hendi um það hvað verið er að skattleggja.

18. gr. Um sameiningu jarða:

Stjórn hefur hér enga skýrt orðaða tillögu, en vill taka fram að of mikil skipting jarða, t.d. vegna arfskipta eða annarra ástæðna, er óheppileg fyrir samfélög hinna dreifðu byggða og getur jafnvel gert annars ágætar jarðir óbyggilegar. Því þætti stjórn vænt um að sjá í hinum nýju lögum einhver ákvæði sem gerðu mönnum kleift að komast hjá því að skipta jörðum. Á hinn bóginn er einnig rétt að benda á að uppskipti á óskiptu landi innan jarðar eða jarða eru til einföldunar og bóta.

32. gr. Um forkaupsrétt sveitarfélaga og Jarðasjóðs ríkisins:

Stjórn hefur nokkrar áhyggjur af ásókn fjársterkra aðila úr þéttbýli í jarðir, sem síðan nota þær lítið eða ekki, en munu, með breytingum þeim sem hér eru fyrirhugaðar á jarða- og ábúðarlögum, geta komist hjá því að byggja þær öðrum. Seint munu þau viðskipti bæta hag dreifbýlisins, nema síður væri og er lítil þörf á að auðvelda þann leik með því að þrengja ákvæði um forkaupsrétt sveitarfélaga. Stjórn vill því bæta aftan við 1. mgr. þessarar greinar orðunum “og/eða vegna byggðasjónarmiða.”

37. gr. Um undanþágur frá forkaupsrétti:

Stjórn sér ekki rök fyrir því að jarðaviðskipti ríkisins séu undanþegin forkaupsréttarákvæðum, þar sem að þau geta, eins og önnur viðskipti með land, haft töluverð áhrif á byggileika annarra jarða í því sveitarfélagi sem þau eiga sér stað í, sem og hagsmuni þess sem heildar.

46. gr. Um réttindi undanskilin sölu:

Stjórn vill fella þessa grein alveg út. Í 11. gr. þessari laga er kveðið á um að hlunnindi megi ekki undanskilja jörðum, þótt undanþágur megi veita frá þeirri reglu. Hér þarf að líta til þess hvernig ríkið eignaðist jörðina og hvort það hefur einhvern tímann greitt fyrri eiganda fyrir umrædd hlunnindi og hvernig þau metist til verðs. Einnig hlýtur þessi regla að skapa fordæmi þannig að jarðareigendur yfirleitt geri þá kröfu að megi undanskilja hlunnindi, ef þeir selja jarðir sínar og erfitt getur þá orðið að andmæla því, á grundvelli jafnræðisreglu. Sömuleiðis verður farið fram á að yfirfæra þessa reglu á önnur þau hlunnindi er jörðum tilheyra.

Stjórn sýnist það ljóst að þetta ákvæði skapar meiri vanda en það leysir.

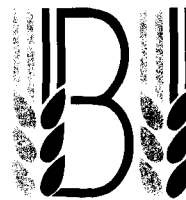
Virðingarfyllst,
f.h. stjórnar Bs.A.

Þorsteinn Bergsson,
ritari stjórnar.

Alþingi

Erindi nr. Þ 130/1931

komudagur 19.4.2004

Landbúnaðarnefnd
Alþingi
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík 19. apríl 2004
SP

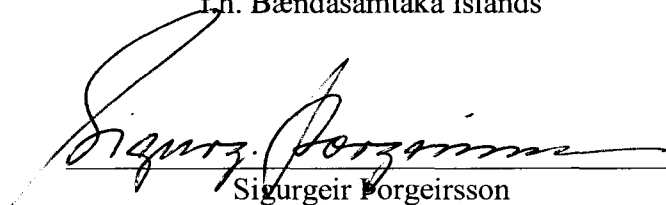
Efni: Frumvörp til jarðalaga og ábúðarlaga, 783. mál og 782. mál

Tilv: 2004040001

Vísað er í erindi landbúnaðarnefndar Alþingis dags. 1. apríl sl. varðandi ofangreind frumvörp.

Stjórn Bændasamtaka Íslands fól sérstakri nefnd að yfirfara frumvörpin, þeirri sömu og fór yfir frumvörpin í fyrra, og gera athugasemdir fyrir hönd Bændasamtaka Íslands. Í nefndinni voru Gunnar Sæmundsson, Hrútatungu, varaformaður BÍ, Þórólfur Sveinsson, Ferjubakka, formaður Landssambands kúabænda og Hrafnkell Karlsson, Hrauni. Athugasemdir nefndarinnar liggja nú fyrir og hafa verið færðar inn í frumvörpin aftan við hverja grein eins og við á. Fulltrúar samtakanna eru svo að sjálfsögðu reiðubúnir til frekara samráðs ef óskað verður.

Virðingarfyllt,
f.h. Bændasamtaka Íslands

Sigurgeir Þorgeirsson

EYJAFJARÐARSVEIT

Alþingi
Erindi nr. P/30/2295
kominnur 4.5. 2004
Erindi

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8 – 10

30. apríl 2004

150 REYKJAVÍK

Tilv.: Umsögn um frumvarp til jarðalaga og frumvarp til ábúðarlaga.

Sveitarstjórn óskaði með bréfi dags. 20. apríl 2004 eftir umsögn Búnaðarsambands Eyjafjarðar um fyrirbyggjandi frumvarp til jarðalaga og til ábúðarlaga. Umsögn/svar Búnaðarsambandsins liggur fyrir í bréfi dags. 26. apríl 2004.

Sveitarstjórn er efnislega samþykk því sem fram kemur í umsögn Búnaðarsambandsins og gerir umsögn þess að sinni.

Umsögnin fylgir hér með í ljósriti.

E. h. sveitarstjórnar.

Bjarni Kristjánsson

BÚGARÐUR

Ráðgjafabjónusta á Norðausturlandi

Óseyri 2 • 603 Akureyri • Sími: 460 4477 • Fax: 460 4478 • Netfang: bugardur@bugardur.is • Veffang: www.bugardur.is
Garðarsbraut 5 • 640 Húsavík • Sími: 460 4477 • Fax: 464 0406

Akureyri 26. apríl 2004

Sveitarstjórn Eyjafjarðarsveitar
Syðra-Laugalandi
601 Akureyri

Með bréfi dags. 20. apríl 2004 óskaði sveitarstjórn Eyjafjarðarsveitar eftir umsögn Búnaðarsambands Eyjafjarðar um fyrirbyggjandi frumvörp til nýrra jarða- og ábúðarlaga. Undirrituðum hefur verið falið að svara bréfinu. Fyrir rúmu ári voru frumvörp að nýjum lögum um sama efni send út til umsagnar og gilda að mestu sömu athugasemdir og þá. Þau frumvörp, sem nú eru til umfjöllunar eru þó með nokkrum breytingum sem mér virðast horfa til bóta.

Hér koma athugasemdirnar:

Frumvarp til jarðalaga.

Heilt yfir er það álit okkar að hér sé um að ræða breytingar til bóta og til samræmis við breyttar áherslur í landnotkun. M.a. eru ýmis ákvæði í núgildandi lögum um ættaróðul og fleira því skylt sem virka hálfgerðir forngripir og var því nauðsynlegt að fella þau ákvæði út.

Tvennt viljum við nefna sem að okkar áliti orkar tvímælis að hafa inni. Annarsvegar eru það ákvæði í 37. gr. um að rikissjóður þurfi ekki að bjóða sveitarstjórnnum forkaupsrétt að landi eða öðrum fasteignum. Þarna teljum við eðlilegt að sveitarstjórn hafi svipaðan íhlutunarrétt eins og þegar um einstaklinga er að ræða. Í öðru lagi teljum við það of langt gengið að það þurfi samþykki landbúnaðarráðherra, að fenginni umsögn Bændasamtaka Íslands, til þess að fá að selja t.d. 2.500 fermetra lóð út úr jörð. Í athugasemdum um 18. gr. frumvarpsins kemur skýrt fram, að ákvæðin um að ráðherra þurfi að samþykkja landskipti eru túlkuð svona þröngt. Þarna finnst okkur að undanskilja mætti sölu á smáspildum t.d. öllum sem væru 1 ha eða minni og láta þar nægja að viðkomandi sveitarstjórn fjalli um málið.

Frumvarp til ábúðarlaga.

Hér teljum við eins og með jarðalögin að flest horfi til bóta og eru raunar sum ákvæði í núgildandi lögum mjög úrelt.

Hér er það einnig aðeins eitt atriði sem við höfum efasemdir um og viljum nefna sérstaklega.

Við teljum að ákvæðið um að aðeins skuli starfa tveir úttektarmenn fyrir allt landið, sé nokkuð hæpið. Þetta ákvæði kom reyndar inn við endurskoðun á lögnum árið 2000 og felldi úr gildi ákvæði um að í hverju sveitarfélagi skyldu vera tveir úttektarmenn. Þarna teljum við að þyrfti að fara einhvern milliveg t.d. að tveir úttektarmenn

hverri sýslu eða jafnvel landsfjórðungi. Það hlýtur að verða mikill ferðakostnaður vegna úttekta þegar aðeins tveir menn eiga að sjá um allar úttektir á landinu og erfiðara að sinna starfinu þegar um svo miklar vegalengdir er að ræða.

Látum þetta nægja en gerum okkur vissulega grein fyrir því að hér var yfir mikið lesefni að fara og því hætta á að eitthvað, sem ástæða væri að gera athugasemdir við, hafi farið fram hjá manni.

Virðingarfyllst

F.h. stjórnar Búnaðarsambands Eyjafjarðar

Olafur G. Vagnsson

Alþingi
Erindi nr. Þ 130/1710
komudagur 7.4.2004

Hagstofa Íslands

6. apríl 2004

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Varðar: Landbúnaðarnefnd, frumvarp til jarðalaga, 783. mál, bréf nefndarinnar 1. apríl 2004

Hagstofa Íslands hefur kynnt sér efni þess frumvarps sem óskað er umsagnar um.

Hagstofan vill aðallega gera athugasemd við 16. gr. frumvarpsins. Í 2. mgr. 16. gr., jarðaskrá, er lagt til að Hagstofunni, sem og ýmsum aðilum sem þar eru upp taldir, verði skylt að láta landbúnaðarráðuneytinu í té endurgjaldslaust allar upplýsingar sem það óskar eftir við skráningu í jarðahluta Landskrár fasteigna. Sama gildi um aðra aðila sem annast skráningu í jarðahluta Landskrár fasteigna í umboði ráðuneytisins. Í 3. mgr. sömu gr. er svo kveðið á um afhendingu og sölu upplýsinga úr jarðahluta Landskrár fasteigna gegn gjaldi. Í 31. gr. eru hliðstæð ákvæði um afhendingu og sölu upplýsinga úr lögbýlaskrá.

Hagstofan vill leyfa sér að andmæla þessum tillögum af tveimur ástæðum. Annars vegar fær ekki staðist að krefja Hagstofuna um ótilteknar upplýsingar á þennan hátt þar sem það kann að stangast á við þær leyndarkvaðir sem Hagstofan verður sífellt að gæta hvað snertir þær upplýsingar sem hún safnar til tölfraðilegra nota. Hins vegar er því andmælt að Hagstofunni verði gert skylt að afhenda án endurgjalds upplýsingar í skrá sem síðan er ætlað að verði söluvara. Það virðist afar hæpið að einum opinberum aðila sé skylt að afhenda ókeypis gögn í skrá annars opinbers aðila sem ætlað er að hafa tekjur af skránni. Þá er næsta víst að afhending upplýsinga, eins og hér er gert ráð fyrir, hafi í för með sér kostnað fyrir þann sem afhendir upplýsingarnar, í þessu tilviki Hagstofuna, og er þá óeðlilegt að hún beri þann kostnað án þess að fá hann upp borinn af þeim sem krefst upplýsinganna. Því er lagt til að þessu ákvæði verði breytt á þann veg að landbúnaðarráðuneytinu verði falið að semja við Hagstofuna (og eftir atvikum aðra aðila) um afhendingu upplýsinga sem teljast opinberar og áhugi er á að fari í jarðaskrá. Í þess háttar samningi má taka tillit til kostnaðar við vinnslu og afhendingu

gagna, hvernig hann skuli borinn og til hugsanlegs hlutar Hagstofunnar í tekjum af skránni ellegar ókeypis nýtingar skrárinnar fyrir hagskýrslugerð hennar.

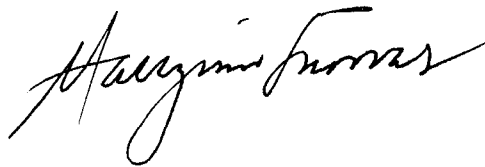
Hagstofan álítur að frumvarpið tengist ekki starfsemi hennar að öðru leyti en þó má benda á nokkur atriði sem mætti huga að við yfirferð nefndarinnar:

30. gr. Hér má benda á að á undanförunum árum hefur í löggjöf þar sem vikið er að réttarstöðu fólks í sambúð, í vaxandi mæli verið talað um skráða sambúð í stað óvígðrar og réttindi miðuð við eitt ár í stað tveggja áður.

59. gr., 1. mgr. Í stað þess að sagt sé að “enda hafi hjónin ekki tekið kjörbarn” er rétt að nota það orðalag sem nú er algengast í lögum “enda eigi hjónin ekki kjörbarn”.

59. gr. 2. mgr. Hér er kveðið á um að “slíti óðalseigandi og maki hans samvistum (ætti vitaskuld að standa samvistir)” haldi “það hjónanna óðalinu” o.s.frv. Í sliti samvista felst að hjón flytja í sundur, ekki að þau slíti hjónabandi með skilnaði. Tillaga þessarar gr. kemur ekki heim og saman við 26. gr. frv. til ábúðarlaga en þar er að finna hliðstæð ákvæði þegar um skilnað er að ræða. Lagt er til að ákvæði 59. gr. frv. til jarðalaga verði breytt til samræmis við 26. gr. frv. til ábúðarlaga. Þannig verði hafið yfir vafa að átt sé við lok hjúskapar en ekki samvistarslit.

F. h. r.

Alþingi
Erindi nr. P 130/1862
komudagur 16. 4. 2004

Úttektarmenn

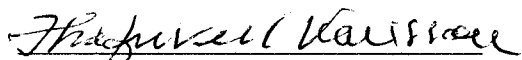
Guðmundur Lárusson, Stekkum, Árborg, 801 Selfoss.
Sími: 482 1811 893 3942 netfang: stekkar@simnet.is
Hrafnkell Karlsson, Hrauni, Ölfusi, 801 Selfoss.
Sími. 483 4507 864 2730 netfang: hraun@simnet.is

Nefndarsvið Alþingis,
Austurstræti 8 – 10,
150 Reykjavík

Hjálagt eru tillögur og ábendingar úttektarmanna um frumvörp til ábúðarlaga, 782. mál og jarðarlaga, 783. mál, sem lagt er fram á 130. löggafarþingi Alþingis 2003 – 2004.

Úttektarmenn eru tilbúnit til að mæta á fund nefndarinnar til að rökstyðja tillögur sínar nánar ef óskað er.

Virðingafyllst, f.h. úttektarmanna,

Hrafnkell Karlsson

Frumvarp til jarðalaga

(Lagt fram á 130. löggjafarþingi Alþingis 2003-2004.)

Tillögur úttektarmanna og ábendingar 14. apríl 2004.

Þær breytingar sem gerðar eru á núgildandi jarðalögum með þessu frumvarpi eru til verulegra bóta. Leitast er við að aðlaga lögin breyttum aðstæðum og viðhorfum í þjóðfélaginu þó ýmislegt megi betur gera.

Með frumvarpinu er fellt út ýmislegt sem úrelt er eða aldrei átti þar að vera s.s. jarðanefndir, dregið úr afskiptum sveitarfélaga að jarðasölu sem reynst hefur illa, innlausnarákvæðið.

Ýmislegt sem er nýmæli í frumvarpinu horfir til bóta s.s. landbúnaðarnefndir sveitarfélaga, ákvæði 14. gr. um félög, eignarhald, fyrirsvar og rekstur jarða. Ákv. 20. gr. um sameiningu jarða þar sem heimilt verður að sameina jarðir þó svo að þær liggi ekki saman. 33.gr. um að forkaupsréttur ábúanda náist á 7 árum og ef ábúandi fellur frá haldi maki hans forkaupsrétti.

Í II. Kafla, landnotkun o.fl. er gert ráð fyrir að allt land sem nýtt er eða er nýtanlegt til landbúnaðar megi ekki taka til annarra nota nema með leyfi landbúnaðarráðherra.

Hér þarf að hugleiða tilgang með slíkum afskiptum og hvers vegna afskipti ráðherra af ráðstöfun lands frekar en annarra fasteigna. Það má einnig hugleiða undir hvaða kringumstæðum ætti ráðherra að neita eiganda um breytingu á ráðstöfun lands.

Aðstæður hafa breyst er varðar skipulag lands í dreifbýli þannig að fyrir 2008 skulu öll sveitarfélög ganga frá aðalskipulagi. Í aðalskipulagi kemur fram hvernig landið skuli nýtt og er óþarfi að opinberir aðilar hver á fætur öðrum hafi afskipti af nýtingu lands sem torveldi og auki kostnað hjá þeim sem eru að reyna að framfleyta sér og sínum.

Til greina kemur að hafa heimildarákvæði fyrir ráðherra að grípa inn í ef sérstakar ástæður þykja til og þá að tilgreina þau tilfelli sem það getur átt við.

Minna má á umræðu sem fram fór á síðasta ári sem hófst á fræðapingi landbúnaðarins þar sem því var velt upp að allt landi sem nýtanlegt er til matvælaframleiðslu eða fóðuröflunar ætti ekki að binda til annarra nota, s.s. skógræktar eða sumarhúsabyggðar. Í framhaldi af þessu spunnust upp gagnlegar rökræður um nýtingu lands milli fræðimanna í landbúnaði þar sem sýnt var fram á að slík stefna ætti ekki rétt á sér hér á landi.

Ákvæði 42. gr., sala til ábúenda 2. töluliður, er lagt til að felldur verði út.

Tilgangur með þessu ákvæði er ekki auðsær nema ef vera skyldi að verið sé að varpa ábyrgð á sveitarstjórn sem hún á ekki að bera. Hvers vegna ætti sveitarstjórn að hafa um sölu ríkisjarða að segja umfram aðrar jarðasölur í landinu.

Eiganda leigujarðar á að vera ljóst hvernig jörðin hafi verið setin, um starfsemina sem stunduð er á henni, lögheimilið, ástand mannvirkja o.sfv. enda eru sérstök ákvæði um þetta í ábúðarlögum og byggingarbréfi sem eigandi á að fylgjast grannt með hverju sinni.

Landbúnaðarráðherra
Guðni Ágústsson
Landbúnaðarráðuneytinu
Sölvhólsgötu 7
150 Reykjavík

Reykjavík, 18. maí 2004

Málefni: Mótmæli við yfirlýsingum landbúnaðarráðherra um eignarrétt og um sölu kirkjueigna

Virðulegi landbúnaðarráðherra

Eins og yður er kunnugt hafa Þjóðkirkjan og ríkisvaldið staðið í samningaviðræðum um kirkjueignir í um 20 ár, en viðræðurnar voru teknar upp í framhaldi af álitserð kirkjueignanefndar frá 1984. Samningar tókust um kirkjujarðirnar 1997 og er efni þess samnings tekið upp í lögum um stöðu, stjórn og starfshætti þjóðkirkjunnar nr. 78/1997. Prestssetrum og það sem þeim fylgir var haldið fyrir utan þann samning enda var gerður sérstakur áskilnaður um þau með setningu laga um prestssetur nr. 137/1993, sem tóku gildi 1. janúar 1994.

Þjóðkirkjan og ríkið hafa síðan haldið samningaviðræðum áfram um prestssetrin og það sem þeim fylgir en samningar hafa ekki tekist. Þjóðkirkjan lítur svo á og hefur á því byggt í samningaviðræðunum að prestssetrin tilheyri Þjóðkirkjunni en ekki ríkisvaldinu, enda hafa alltaf gilt sérstakar reglur um málsmeðferð við sölu prestssetra og tilheyrandi eigna. Andvirðið hefur jafnan runnið til þarfa Þjóðkirkjunnar. Því hefur sölu prestssetra án samþykkis Þjóðkirkjunnar verið mótmælt hverju sinni. Enn fremur hefur Þjóðkirkjan byggt á þeim skilningi að hjáleigur prestssetursjarða séu hluti af prestssetrunum í skilningi samningsins frá 1997 svo og 62. gr. þjóðkirkjulaganna frá 1997 þar sem hjáleigur voru alltaf álitnar óaðskiljanlegur hluti prestssetursjarðanna. Þrátt fyrir þetta hafa prestssetur eða hlutar af prestssetrum verið seld einhliða og margítrekað án samþykkis Þjóðkirkjunnar. Meðfylgjandi er listi yfir þær eignir sem um er að ræða eftir 1. janúar 1997, þ.e. eignir sem Þjóðkirkjunni er kunnugt um í dag. Hugsanlega er um fleiri eignir að ræða. Prestssetrasjóður hefur mótmælt sölum prestssetra formlega og þinglýst mótmælunum. Nú liggur fyrir, samkvæmt ákvörðun yðar, nýleg sala á Kolfreyju sem er hluti af prestssetursjörðinni Kolfreyjustað í Austfjarðaprófastsdæmi. Í gögnum þess máls er m.a. að finna bréf yðar, dags. 18. september 2003, en þar er m.a. óskað eftir *“að fært verði inn á þinglýsingarvottorð jarðarinnar Kolfreyju að eigandi jarðarinnar sé fjársýsla ríkisins”*.

Í frumvarpi landbúnaðarráðherra að jarðalögum, sem nú er fyrir Alþingi og er til meðferðar hjá landbúnaðarnefnd þingsins, þegar þetta er ritað, segir eftirfarandi: *“Ríkisjörðum hefur verið skipt í þjóðjarðir og kirkjujarðir en meðal þeirra eru enn fremur starfandi prestssetur”*.

Í bréfi Landbúnaðarráðuneytisins til Prestssetrasjóðs frá 21. júní 2001, þar sem vísað er til erindis Prestssetranefndar (sem þá fór með samningsumboð Þjóðkirkjunnar), eru taldar upp prestssetursjarðir og hjáleigur og nýbýli þeirra, ásamt því hvaða ráðuneyti fari með forræði þeirra. Í niðurlagi þessa bréfs segir orðrétt: *“Að lokum skal áréttað að allar framangreindar jarðir sem ekki hafa verið seldar einstaklingum eða lögaðilum eru eign íslenska ríkisins en ekki annarra aðila.”* Niðurlagi þessa bréfs var mótmælt á fundi með yður af formanni

stjórnar prestssetrasjóðs Bjarna Grímssyni og fulltrúa samninganefndar kirkjunnar, sr. Halldóri Gunnarssyni.

Telja verður mjög undarlegt að landbúnaðarráðherra skuli taka af skarið með þessum hætti meðan ríkisvaldið hefur jafnframt falið samninganefnd að ræða við Þjóðkirkjuna um málið. Að mati Þjóðkirkjunnar hefði það átt að koma frá samninganefnd ríkisins sem með formlegu erindi hefði gert Þjóðkirkjunni grein fyrir þeirri afstöðu ríkisins að prestssetrin og það sem þeim fylgir séu ríkiseignir. Meðan samninganefndin hefur ekki gert það, sbr. síðasta samningstexta samninganefnda, er naumast unnt að líta svo á að um formlega afstöðu ríkisvaldsins sé að ræða. Landbúnaðarráðherra virðist því hafa tekið ráðin af viðræðunefnd ríkisins að þessu leyti og í raun einnig af fjármálaráðherra og dóms- og kirkjumálaráðherra.

Eðlilegt er að ríkisvaldið sýni Þjóðkirkjunni þá lágmarkskurteisi að tilkynna formlega og fyrirfram um svo þýðingarmiklar yfirlýsingar sem ofangreindar yfirlýsingar um meint eignarréttindi ríkisins fela í sér.

Minnt er á að Kirkjuráð lagði í fyrra fram tillögu (*samkomulag um málsmeðferð við sölu jarða og jarðarhluta úr landi prestssetra*) að lausn á þeim vanda sem blasir við ábúendum á jörðum eða landi sem er hluti prestsseturs, að geta ekki keypt vegna ólokinna samninga kirkju og ríkis. Þetta var m.a. hugsað til að liðka fyrir og afstýra því að dráttur á niðurstöðu samningaviðræðna bitni á saklausu fólki. Tillagan átti ekki að fela neitt annað í sér. Þeirri tillögu hefur landbúnaðarráðherra ekki enn svarað.

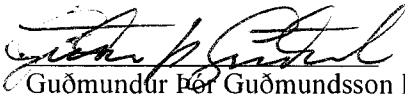
Af þessu tilefni óskar Kirkjuráð og stjórn Prestssetrasjóðs að koma eftirfarandi á framfæri:

Kirkjuráð og stjórn Prestssetrasjóðs mótmæla yfirlýsingum landbúnaðarráðherra um eignarréttindi ríkisins yfir kirkjueignum og einnig því að hann sniðgangi algerlega viðræðunefndir ríkis og kirkju í því sambandi. Bent er á að prestssetur eru ekki hluti kirkjujarða heldur gilda um þau sérstök lög og sjónarmið.

Kirkjuráð og stjórn Prestssetrasjóðs mótmæla hér með allri sölu landbúnaðarráðherra á eignum kirkjunnar þ.e. prestssetra og jarða eða jarðahluta úr prestssetrum, sbr. meðfylgjandi lista, og mælist til þess að hún verði stöðvuð með öllu að svo stöddu.

Kirkjuráð og stjórn Prestssetrasjóðs sjá sig knúna til í ljósi framgöngu landbúnaðarráðherra í málum þessum að lýsa því yfir að áskilinn er réttur til að krefjast lögbanns við frekari sölu landbúnaðarráðherra á eignum kirkjunnar ef til þeirra kemur.

Virðingarfyllst f.h. Kirkjuráðs

Guðmundur Þór Guðmundsson lögr.
Framkvæmdastjóri Kirkjuráðs

Virðingarfyllst f.h. Prestssetrasjóðs

Höskuldur Sveinsson
Framkvæmdastjóri Prestssetrasjóðs

Afrit:

Dóms- og kirkjumálaráðherra

Fjármálaráðherra

Forseti Kirkjupings

Forsætisráðherra

Formaður landbúnaðarnefndar Alþingis

Sala prestssetra og hjáleigna þeirra frá 10.1. 1997

Rannveigarstaðir í Djúpavogshreppi, N-Múl.

Hóll í Fljótsdalshreppi, N-Múl.

Sauðhagi I og II á Austur-Héraði, S-Múl.

½ Efsta-Kot í V-Eyjafjallahreppi, Rang.

Árnagerði í Fljótshlíðarhreppi, Rang.

Staðarbakki í Fljótshlíðarhreppi, Rang.

Lambey í Fljótshlíðarhreppi, Rang.

Seljabrekka í Mosfellsbæ, Kjós

Traðir með Traðabúð í Staðarsveit, Snæf.

Lambastaðir í Hraungerðishreppi, Árn.

Skeggjastaðir í Hraungerðishreppi, Árn.

Bollastaðir í Hraungerðishreppi, Árn.

Breiðabólsstaður á Skógaströnd, Dal.

Kolfreyja í Fáskrúðsfirði, Suður-Múlasýslu.

Fyrir hönd þjóðkirkjunnar/kirkjuráðs er hér með óskað eftir að frumvörp um ábúðarlög og jarðalög, sem fyrir liggja, fái nánari umfjöllun og er þar vísað til umsagna framkvæmdarstjóra Kirkjuráðs frá 21. apríl til landbúnaðarnefndar Alþingis.

Ef ekki er hægt að verða við því eru hér með lagðar fram tillögur um breytingar á fyrirliggjandi frumvarpi til jarðalaga, þskj. 1194 / 783. máli., með örstuttum greinargerðum.

1. Niður falli í 2.gr. frumvarpsins, neðarlega á fyrstu síðu orðin: “opinberra stofnana og opinberra sjóða”

Greinargerð.

Ekki er hægt að hafa þess skilgreiningu með þessum hætti og því síður að miða við greinargerðina með orðalaginu: “Ríkisjörðum hefur verið skipt í þjóðjarðir og kirkjujarðir en meðal þeirra eru enn fremur starfandi prestssetur” !

Kirkjujarðir og prestssetur (prestssetursjarðir) eru sitt hvað, sbr. meðfylgjandi fylgiskjal, svonefnt kirkjujarðasamkomulag, staðfest með lögum nr. 78/1997. Kirkjujarðir voru í umsjá kirkjumálaráðuneytis, en prestssetur í umsjá annarra ráðuneyta til 1993, þegar prestssetrasjóður tók við umsjón flestra setinna prestssetra með lögum nr. 137/1993. Prestssetrasjóð er ekki hægt að skilgreina sem “opinberan” og ekki heldur sem eiganda prestssetranna, því hvert prestssetur er beneficium./sjálfseignarstofnun, sem ríkið og þjóðkirkjan eiga eftir að gera samkomulag um með tilliti til eignarréttarstöðu og uppgjors.

Ef tilvitnun lagagreinarinnar á við aðrar opinberar stofnanir og opinbera sjóði, þá er spurt hverjar eða hvaða, sem ríkið er þá ekki beint eignaraðili að eða þá sérlæg taka til?

2. Við bætist nýr kafli á undan kaflanum um ættaróðul:

VIII. KAFLI

Sértækar jarðeignir

48. gr.

Kirkjujarðir, prestssetur, kristfjárjarðir og fátækrajarðir halda réttarstöðu sinni eins og lög kveða á um, með sínum kvðum og skuldbindingum.

Sé sóknarkirkja á viðkomandi jörð, fylgir einnig sú kvð að henni og kirkjujarði fylgi nægjanlegt land til starfseminnar, ásamt góðu aðgengi og umgengni.

Greinargerð.

Í kirkjujarðasamkomulaginu 1997 voru kirkjujarðir afhentar ríkinu til eignar á móti skuldbindingu um launagreiðsu ákveðins fjölda starfsmanna þjóðkirkjunnar.

Ólokið er samningum um prestssetrin og það sem þeim fylgir, milli ríkis og þjóðkirkju og því eru þau í dag með hina fornu réttarstöðu beneficium.

Kristfjár- og fátækrajarðir voru á sínum tíma gefnar með gjafabréfi eða öðrum sambærilegum skuldbindingu til styrktar fátækum og umkomulausum og eru þær skuldbindingar enn í gildi í dag, sem frumvarp til að því er virðist tæmandi jarðalaga verður að geta um.

Við sölu kirkjujarða hefur ekki verið gætt nógu vel að því að setja inn kvaðir gangnvart kirkjum í eign sókna á kirkjujörðum. Því er gerð tillaga um þessa málsgrein, sbr. t.d. 2. gr. kirkjujarðasamkomulagsins um skuldbindingu ríkisins um að setja reglur um umgengni á kirkjustöðum.

Reykjavík, 14.mai 2004

**Frásögn af fundi nefnda ríkis og kirkju um kirkjujarðir
í dóms- og kirkjumálaráðuneytinu 10. janúar 1997.**

Mættir eru af hálfu ríkisins Þorsteinn Geirsson, Halldór Árnason, Sveinbjörn Dagfinnsson, Hjalti Zóphóníasson og Stefán Eiríksson. Af hálfu kirkjunnar eru mættir Þorbjörn Hlynur Árnason, Þórir Stephensen og Halldór Gunnarsson.

Þorsteinn Geirsson setti fundinn. Fyrir fundinum liggja eftirfarandi drög að samkomulagi:

.....

*Íslenska ríkið og þjóðkirkjan gera með sér eftirfarandi
samkomulag
um kirkjujarðir og launagreiðslur presta og starfsmanna þjóðkirkjunnar:*

1. gr.

Kirkjujarðir og aðrar kirkjueignir sem þeim fylgja, að frátöldum prestssetrum og því sem þeim fylgir, eru eign íslenska ríkisins. Andvirði seldra jarða rennur í ríkissjóð. Umsýsla og ráðstöfun umræddra eigna fer eftir gildandi lögum á hverjum tíma.

2. gr.

Íslenska ríkið skuldbindur sig til þess, á þeim grundvelli sem að framan greinir, að greiða laun presta þjóðkirkjunnar og starfsmanna biskupsembættisins. Þá skuldbindur ríkið sig til að setja reglur um umgengni á kirkjustöðum.

3. gr.

1. Ríkissjóður greiði laun:
 - a. Biskups Íslands og vígslubiskupa.
 - b. 138 starfandi presta og prófasta þjóðkirkjunnar.
 - c. 18 starfsmanna biskupsembættisins.
2. Fjölgi skráðum meðlimum þjóðkirkjunnar um 5.000 miðað við íbúaskrá þjóðskrár 1. desember 1996 skuldbindur ríkið sig til að greiða laun 1 prests til viðbótar því sem greinir í b-lið 1. mgr. Sama á við um frekari fjölgun. Fækki skráðum meðlimum þjóðkirkjunnar um 5.000 miðað við íbúaskrá þjóðskrár 1. desember 1996 lækkar talan í b-lið 1. mgr. um 1. Sama á við um frekari fækkun.
3. Fjölgi prestum um 10, sbr. það sem greinir í 1. mgr., skuldbindur ríkið sig til að greiða laun 1 starfsmanns biskupsstofu til viðbótar því sem greinir í c-lið 1. mgr. Sama á við um frekari fjölgun. Fækki prestum um 10, sbr. það sem greinir í 2. mgr., lækkar talan í c-lið 1. mgr. um 1. Sama á við um frekari fækkun.
4. Um ráðningar þeirra sem nefndir eru í 1. mgr. fer eftir gildandi lögum á hverjum tíma.
5. Um greiðslu launa til framangreindra starfsmanna þjóðkirkjunnar fer eftir lögum um Kjara-dóm og kjaranefnd, nr. 120/1992, með áorðnum breytingum, eða lögum um kjarasamninga opinberra starfsmanna, nr. 94/1986, með áorðnum breytingum, eftir því sem við getur átt.
6. Greiðslur til kristnisjóðs vegna seldra kirkjujarða falla niður. Þó skal ríkissjóður greiða árlega, næstu 8 ár, upphæð er svarar til fastra árslauna 1 sóknarprests.

4. gr.

Aðilar líta á samkomulag þetta um eignaafhendingu og skuldbindingu sem fullnaðaruppgjör þeirra vegna þeirra verðmæta sem ríkissjóður tók við árið 1907. Aðilar geta óskað eftir endurskoðun á 3. gr. samkomulagsins að liðnum 15 árum frá undirritun þess.

5. gr.

Samkomulag þetta er gert með fyrirvara um samþykki ríkisstjórnar og Kirkjubings, svo og samþykki Alþingis á frumvarpi til laga um stöðu, stjórn og starfshætti þjóðkirkjunnar.

.....

Til skýringar vilja fundarmenn taka fram að með kirkjujörðum er í samkomulagi þessu átt við jarðeignir sem kirkjur hafa átt og eigi hafa verið seldar frá þeim með lögmætri heimild eða gengið undan þeim með öðrum sambærilegum hætti, og hafa verið í umsjón ríkisins frá árinu 1907, sbr. lög nr. 46/1907, um laun sóknarpresta, og lög nr. 50/1907, um sölu kirkjujarða, og Álitsgerð kirkjueignanefndar 1984. Með orðalaginu „og aðrar kirkjueignir sem þeim fylgja“ er m.a. átt við kirknaítök, réttindi á afréttum o.fl. sem fylgir og fylgja ber umræddum jörðum í hverju tilviki.

Undir þetta samkomulag falla ekki eftirtaldar jarðeignir:

- a. Klausturjarðir: Fram kemur í álitsgerð kirkjueignanefndar frá 1984 að ekki verði séð að íslenska kirkjan eigi nú neina lagalega kröfu til klausturjarðanna. Engar jarðir í umsjá ríkisins falla nú undir hugtakið klausturjarðir.
- b. Stólsjarðir: Umræddar jarðir voru seldar kringum aldamótin 1800. Engar jarðir í umsjá ríkisins falla nú undir hugtakið stólsjarðir.
- c. Prestssetur: Eins og tekið er fram í samkomulaginu þá falla prestssetrin og það sem þeim fylgir ekki undir þetta samkomulag. Prestssetrasjóður hefur á höndum umsjón og umsýslu umræddra jarða, sbr. lög nr. 137/1993, um prestssetur. Viðræðunefnd kirkjunnar óskar eftir því að viðræðunefndirnar fjalli síðar um eignarréttarstöðu prestssetranna.
- d. Kristfjárjarðir og fátækrajarðir: Eignarréttarstöðu jarða sem falla undir þessa skilgreiningu er ekki á einn veg háttað. Þær eignir sem eru í eigu eða umsjá sveitarfélaga falla ekki undir þetta samkomulag. Aðrar kirkjujarðir sem eru með kristfjárvöðum eða fátækkravöðum falla undir samkomulagið, en með þeim formerkjum þó að sannanlegar kristfjár- eða fátækkravöðir sem á þeim hvíla halda gildi sínu. Hreinar kristfjár- eða fátækrajarðir falla ekki undir þetta samkomulag.

Viðræðunefnd kirkjunnar óskar eftir því að viðræðunefndirnar starfi áfram og fjalli sameiginlega um eignar- og réttarstöðu þjóðkirkjunnar í heild sinni.

Í samkomulaginu er fyrirvari um samþykki ríkisstjórnar og kirkjubings, svo og Alþingis, á frumvarpi til laga um stöðu, stjórn og starfshætti þjóðkirkjunnar. Frumvarpið og samkomulag þetta verður lagt fyrir ríkisstjórn 14. janúar n.k. og fyrir kirkjubing sem hefst 21. janúar n.k. Í frumvarpinu eru ákvæði sem tryggja efnisatriði þessa samkomulags. Kirkjumálaráðherra gerir ráð fyrir að leggja frumvarpið fram á Alþingi á yfirstandandi þingi, að fengnu samþykki ríkisstjórnar og kirkjubings á þessu samkomulagi.

Fundarmenn eru sammála um framangreind drög, og rita nöfn sín því til staðfestingar undir fundargerð þessa.

Reykjavík, 10. jan. 1997.

Þorsteinn Geirsson, Halldór Árnason, Sveinbjörn Dagfinnsson, Hjalti Zóphóniasson, Stefán Eiríksson, Þorbjörn Hlynur Árnason, Halldór Gunnarsson og Þórir Stephensen.

Samkomulag íslenska ríkisins og þjóðkirkjunnar 10.1. 1997.

Frásögn af fundi nefnda ríkis og kirkju um kirkjujarðir
í dóms- og kirkjumálaráðuneytinu 10. janúar 1997

Mættir eru af hálfu ríkisins Þorsteinn Geirsson, Halldór Árnason, Sveinbjörn Dagfinnsson, Hjalti Zóphóníasson og Stefán Eiríksson. Af hálfu kirkjunnar eru mættir Þorbjörn Hlynur Árnason, Þórir Stephensen og Halldór Gunnarsson.

Þorsteinn Geirsson setti fundinn. Fyrir fundinum liggja eftirfarandi drög að samkomulagi:

Íslenska ríkið og þjóðkirkjan gera með sér eftirfarandi
samkomulag
um kirkjujarðir og launagreiðslur presta og starfsmanna þjóðkirkjunnar:

1. gr.

Kirkjujarðir og aðrar kirkjueignir sem þeim fylgja, að frátöldum prestssetrum og því sem þeim fylgir, eru eign íslenska ríkisins. Andvirði seldra jarða rennur í ríkissjóð. Umsýsla og ráðstöfun umræddra eigna fer eftir gildandi lögum á hverjum tíma.

2. gr.

Íslenska ríkið skuldbindur sig til þess, á þeim grundvelli sem að framan greinir, að greiða laun presta þjóðkirkjunnar og starfsmanna biskupsembættisins. Þá skuldbindur ríkið sig til að setja reglur um umgengni á kirkjustöðum.

3. gr.

1. Ríkissjóður greiði laun:

- a) Biskups Íslands og vigslubiskupa.
- b) 138 starfandi presta og prófesta þjóðkirkjunnar.
- c) 18 starfsmanna biskupsembættisins.

2. Fjölgi skráðum meðlimum þjóðkirkjunnar um 5.000 miðað við íbúaskrá þjóðskrár 1. desember 1996 skuldbindur ríkið sig til að greiða laun 1 prests til viðbótar því sem greinir í b-lið 1. mgr. Sama á við um frekari fjölgun. Fækki skráðum meðlimum þjóðkirkjunnar um 5.000 miðað við íbúaskrá þjóðskrár 1. desember 1996 lækkar talan í b-lið 1. mgr. um 1. Sama á við um frekari fækkun.

3. Fjölgi prestum um 10 sbr. það sem greinir í 1. mgr. skuldbindur ríkið sig til að greiða laun 1 starfsmanns biskupsstofu til viðbótar því sem greinir í c-lið 1. mgr. Sama á við um frekari fjölgun. Fækki prestum um 10 sbr. það sem greinir í 2. mgr. lækkar talan í c-lið 1. mgr. um 1. Sama á við um frekari fækkun.

4. Um ráðningar þeirra sem nefndir eru í 1. mgr. fer eftir gildandi lögum á hverjum tíma.

Fylgiskjal 3
með greinargerð prestssetranefndar 2001

5. Um greiðslu launa til framangreindra starfsmanna þjóðkirkjunnar fer eftir lögum um Kjaradóm og kjaranefnd, nr. 120/1992, með áorðnum breytingum, eða lögum um kjarasamninga opinberra starfsmanna, nr. 94/1986, með áorðnum breytingum, eftir því sem við getur átt.

6. Greiðslur til Kristnisjóðs vegna seldra kirkjujarða falla niður. Þó skal ríkissjóður greiða árlega, næstu 8 ár, upphæð er svarar til fastra árslauna 1 sóknarprests.

4. gr.

Aðilar líta á samkomulag þetta um eignaafhendingu og skuldbindingu sem fullnaðar uppgjör þeirra vegna þeirra verðmæta sem ríkissjóður tók við árið 1907. Aðilar geta óskað eftir endurskoðun á 3. gr. samkomulagsins að liðnum 15 árum frá undirritun þess.

5. gr.

Samkomulag þetta er gert með fyrirvara um samþykki ríkisstjórnar og Kirkjubings, svo og samþykki Alþingis á frumvarpi til laga um stöðu, stjórn og starfshætti þjóðkirkjunnar.

Til skýringar vilja fundarmenn taka fram að með kirkjujörðum er í samkomulagi þessu átt við jarðeignir sem kirkjur hafa átt og eigi hafa verið seldar frá þeim með lögmætri heimild eða gengið undan þeim með öðrum sambærilegum hætti, og hafa verið í umsjón ríkisins frá árinu 1907, sbr. lög nr. 46/1907 um laun sóknarpresta og lög nr. 50/1907 um sölu kirkjujarða og Álitsgerð kirkjueignanefndar 1984. Með orðalaginu "og aðrar kirkjueignir sem þeim fylgja" er m.a. átt við kirknaítök, réttindi á afréttum o.fl. sem fylgir og fylgja ber umræddum jörðum í hverju tilviki.

Undir þetta samkomulag falla ekki eftirtaldar jarðeignir:

a) Klausturjarðir: Fram kemur í álitsgerð kirkjueignanefndar frá 1984 að ekki verði séð að íslenska kirkjan eigi nú neina lagalega kröfu til klausturjarðanna. Engar jarðir í umsjá ríkisins falla nú undir hugtakið klausturjarðir.

b) Stólsjarðir: Umræddar jarðir voru seldar kringum aldamótin 1800. Engar jarðir í umsjá ríkisins falla nú undir hugtakið stólsjarðir.

c) Prestsetur: Eins og tekið er fram í samkomulaginu þá falla prestssetrin og það sem þeim fylgir ekki undir þetta samkomulag. Prestssetrasjóður hefur á höndum umsjón og umsýslu umræddra jarða, sbr. lög nr. 137/1993 um prestssetur. Viðræðunefnd kirkjunnar óskar eftir því að viðræðunefndirnar fjalli síðar um eignarréttarstöðu prestsetranna.

d) Kristfjárjarðir og fátækrajarðir: Eignarréttarstöðu jarða sem falla undir þessa skilgreiningu er ekki á einn veg hátað. Þær eignir sem eru í eigu eða umsjá sveitarfélaga falla ekki undir þetta samkomulag. Aðrar kirkjujarðir sem eru með kristfjárvöðum eða fátækkravöðum falla undir samkomulagið, en með þeim

Fylgiskjal 3
með greinargerð prestssetranefndar 2001

formerkjum þó að sannanlegar kristfjár- eða fátækrakvaðir sem á þeim hvíla halda gildi sínu. Hreinar kristfjár- eða fátækrajarðir falla ekki undir þetta samkomulag.

Viðræðunefnd kirkjunnar óskar eftir því að viðræðunefndirnar starfi áfram og fjalli sameiginlega um eignar- og réttarstöðu þjóðkirkjunnar í heild sinni.

Í samkomulaginu er fyrirvari um samþykki ríkisstjórnar og kirkjubings, svo og Alþingis á frumvarpi til laga um stöðu, stjórn og starfshætti þjóðkirkjunnar. Frumvarpið og samkomulag þetta verður lagt fyrir ríkisstjórn 14. janúar nk. og fyrir kirkjubing sem hefst 21. janúar nk. Í frumvarpinu eru ákvæði sem tryggja efnisatriði þessa samkomulags. Kirkjumálaráðherra gerir ráð fyrir að leggja frumvarpið fram á Alþingi á yfirstandandi þingi, að fengnu samþykki ríkisstjórnar og kirkjubings á þessu samkomulagi.

Fundarmenn eru sammála um framangreind drög, og rita nöfn sín því til staðfestingar undir fundargerð þessa.

Reykjavík, 10. janúar 1997.

*Þorgerður Halldórsdóttir
Haukur Guðmundsson
Jóni Stefánsson*

*Paulinn Guðmundsson
Haukur Guðmundsson
Sveinbjörn Magnússon
Ólafur Jóhannsson
Elfi Guðmundsson*

KÓPAVOGSBÆR

Alþingi
Erindi nr. Þ 130/1928
komudagur 19.4.2004

Nefndarsvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Kópavogur 14. apríl 2004

Efni: Umsögn Kópavogsbæjar um frumvarp til jarðalaga, mál nr. 783.

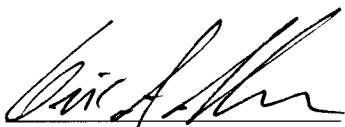
Kópavogsbær gerir eftirfarandi athugasemdir við frumvarpið:

46. gr. Réttindi undanskilin sölu.

Lagst er gegn fortakslausu ákvæði um að ríkið haldi eftir öllum vatns- og jarðhitaréttindum við sölu ríkisjarða. Með þessu móti er verið gera óþarfa og óeðlilega undantekningu frá þeirri meginreglu eignarréttar að fasteignatengd réttindi fylgi viðkomandi fasteign. Einnig er bent á að ákvæðið gengur þvert á þróun löggjafar um orkumál um að færa þá starfsemi í auknum mæli í samkeppnisumhverfi.

Ekki eru gerðar frekari athugasemdir við frumvarpið.

Virðingarfyllst.
f.h. Kópavogsbæjar

Geir A. Marelsson, hdl.

Landbúnaðarráðuneytið 28.04.2004

Lagaákvæði sem banna að hlunnindi séu skilin frá jörð.

Sent samkvæmt fyrirspurn í fundi landbúnaðarnefndar Alþingis þriðjudaginn 20. apríl 2004:

I. 4. mgr. 2. gr. laga nr. 76/1970 um lax- og silungsveiði en samkvæmt 3. mgr. sömu greinar er heimilt að semja með öðrum hætti við ábúanda en þessi ákvæði eru svohljóðandi:

☐

*“3. Nú er jörð byggð á leigu, og fylgir þá veiði ábúð, nema öðruvísi semjist og [veiðimálastjóri]¹⁾ samþykki að fengnu áliti [veiðimálanefndar].¹⁾
4. Eigi má skilja veiðirétt að nokkru eða öllu leyti við landareign, hvorki fyrir fullt og allt né um tiltekinn tíma, sbr. þó 5. mgr. 14. gr., annan en stangarveiðirétt, en hann má skilja við landareign um t iltekið t ímabil, er þ ó m á eigi vera lengra en 10 ár, nema leyfi [veiðimálastjóra]¹⁾ komi til ...¹⁾ og veiðimálanefnd mæli með því, að leyfið sé veitt.
5. Nú er réttur til stangarveiði skilinn við landareign skv. 4. mgr. og er þá löglegt, að landeigandi afsali sér jafnframt afnotarétti til annarrar veiði í því vatni það tímabil, er stangarveiði er við landareignina skilin.”*

II. 3. mgr. 8. gr. laga nr. 64/1994 um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum en hún hljóðar svo:

☐

*Landeigendum einum eru heimilar dýraveiðar og ráðstöfunarréttur þeirra á landareign sinni nema lög mæli öðruvísi fyrir.
Eigi má skilja rétt til veiða að nokkru eða öllu leyti frá landareign fyrir fullt og allt. En leyfilegt skal að skilja rétt til veiða frá landareign um tiltekið tímabil er eigi má vera lengra en 10 ár í senn.*

III. 9. og 12. gr. laga nr. 57/1998 um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu en þær hljóða svo:

☐

9. gr. Landeigandi má ekki undanskilja eignarlandi sínu rétt til jarðefna, nema með sérstöku leyfi ráðherra.

12. gr. Landeigandi má ekki undanskilja eignarlandi sínu jarðhitaréttindi, nema með sérstöku leyfi ráðherra. Um sölu ríkisjarða eða jarða í eigu opinberra stofnana eða sjóða gilda þó ákvæði jarðalaga.

Um sölu jarða, er jarðhitaréttindi fylgja, fer eftir ákvæðum jarðalaga, þó þannig að ríkissjóður skal hafa forkaupsrétt að þeim aðilum frágengnum sem hann er veittur með þeim lögum eða við sölu jarðar frá sveitarfélagi.

IV. 1. mgr. 4. gr. tilskipunar um veiði á Íslandi frá 20. júní 1849.

1. mgr. 4. gr. Enginn jarðeigandi má skilja að veiðiréttinn og lóðina; því fylgir veiðirétturinn jörðum, þá er þær eru byggðar, sem notkunarréttur, er ekki verður frá lóðinni skilinn. En ábúandi má ekki heldur ljá neinum veiði þá að staðaldri án leyfis jarðeiganda, sem skal eiga kost á að ákveða allt nákvæmar í leigumálanum um veiði þá, er leiguliði fær með ábúðinni, eftir því sem þeim semur um.

V. 15. gr. vatnalaga nr. 15/1923 sem hljóðar svo:

Rétt landareignar til vatns, sem á henni er til:

- a. heimilisþarfa, svo sem til drykkjar, suðu, þvotta, böðunar, til að vökva garða og til varnar við eldsvoða,
- b. búþarfa, svo sem til að vatna skepnum, ullar- og fiskþvottar, og
- c. jarðræktar, svo sem til vökvunar túna og áveitu, má eigi skilja við eignina, nema sérstök lagaheimild komi til.

Alþingi
Erindi nr. P 139/1930
komudagur 19.4.2004

Til landbúnaðarnefndar Alþingis.
Elín V. Þorsteinsdóttir, nefnarritari.
Frá Sigríði Norðmann, landbúnaðarráðuneyti.
Dag.: 16. apríl 2004.

Minnisblað um frumvarp til jarðalaga.

Landbúnaðarráðuneytið hefur farið yfir athugasemdir um frumvarp til jarðalaga sem landbúnaðarnefnd bárust á síðasta þingi, 128. löggjafarþingi Alþingis 2002-2003 og einnig athugasemdir Bændasamtaka Íslands sem bárust í nóvember 2003. Í frumvarpi til nýrra jarðalaga sem nú liggur fyrir Alþingi hefur verið tekið tillit til framangreindra athugasemda eins mikið og ráðuneytið taldi unnt og var upphaflegri gerð frumvarpsins breytt í samræmi við þær í það horf sem það hefur nú verið lagt fyrir Alþingi. Hér á eftir verður gerð grein fyrir hvernig ráðuneytið hefur tekið tillit framangreindra athugasemda í nýju frumvarpi til jarðalaga sem lagt var fram á þessu þingi, 130. löggjafarþingi Alþingis 2003-2004 (Fjallað er um umsögn Bændasamtaka Íslands fyrst þar sem hún er umfangsmest en um hinar í stafrófsröð):

1. Umsögn Bændasamtaka Íslands.

2. gr. - ekki var fallist á tillögu Bændasamtakanna um breytingu á skilgreiningu á hugtakinu landbúnaður en landbúnaðarráðuneytið samdi hins vegar nýja skilgreiningu á hugtakinu landbúnaður sem er í nýja frumvarpinu.

6. gr. - Felld var úr gildi 3. mgr. 6. gr. í frumvarpi sem lagt var fram á síðasta þingi um að binda leyfi til lausnar úr landbúnaðarnotum tilteknum skilyrðum. Einnig var fallist á tillögu BÍ um að land sem leyst hefur verið úr landbúnaðarnotum megi taka til þeirra nota að nýju.

9. gr. (nú 10. gr.) – ekki var fallist á tillögu BÍ í heild sinni varðandi breytingu á 9. gr. (nú 10. gr.) en greininni var þó breytt nokkuð í nýja frumvarpinu.

13. gr. (nú 14. gr.) – orðinu fyrirsvar var bætt inn í nýja frumvarpið vegna athugasemda BÍ en orðið eignarhald ekki felld út. Fallist á aðrar athugasemdir BÍ varðandi 13. gr. (nú 14. gr.) og greininni breytt í samræmi við það.

14. gr. (nú 15. gr.) ekki var fallist á tillögur BÍ en vakin er athygli á að greinin er mjög breytt miðað við eldra frumvarpið sem lagt var fram á þingi 2002-2003 og komu athugasemdir BÍ þess vegna ekki til athugunar.

17. gr. í eldra frumvarpi hefur verið felld niður, þó ekki samkvæmt ósk BÍ.

18. gr. – fallist var á athugasemdir BÍ um 18. gr. (nú 16. gr.).

21. gr. (nú 20. gr.) – fallist var á athugasemdir BÍ um 21. gr.

24. gr. (nú 22. gr.) - fallist var á athugasemdir BÍ með þeirri breytingu að ekki er gert ráð fyrir að umsögn BÍ þurfi skv. ákvæðinu heldur er umsögn ráðunautar búnaðarsambands látin duga.

30. gr. (nú 32. gr.) – fallist á athugasemdir BÍ.

40. gr. (nú 42. gr.) – Fallist á athugasemdir BÍ.

Ákvæði til bráðabirgða I. - Fallist var á athugasemdir BÍ að hluta en í stað þess að óðalsréttur falli úr gildi þá var sett ákvæði um að óðalseigandi geti haldið óðalsrétti ef hann óskar eftir því og sýnir fram á að um eignarhald, meðferð og nýtingu jarðarinnar hafi að öllu leyti verið gætt þeirra lagaákvæða sem gilda um óðalsjarðir. Einnig voru öll gildandi ákvæði í VII. kafla jarðalaga nr. 65/1976 tekin upp í VIII. kafla frumvarpsins eins og BÍ leggur til en þau gilda eftir því sem við á á meðan viðkomandi jarðir eru óðalsjarðir. Ekki er þó fallist á nánar tilgreindar breytingar á ákvæðunum um óðalsjarðir, sbr. hér á eftir en m.a. kom nýtt ákvæði í 68. gr. skv. tillögu BÍ sem auðveldar óðalseigendum að fella jörðina úr óðalsböndum án samþykkis ættingja við tilteknar aðstæður.

Ekki voru gerðar sérstakar breytingar á 1., 3. og 5. gr. í tilefni af athugasemdum BÍ en ráðuneytið féllst hins vegar á allar athugasemdir Skipulagsstofnunar sem varða samspil jarðalaga og skipulagslaga en með því ættu þessar athugasemdir BÍ að vera óþarfar. Þó var tekið inn í samræmi við athugasemdir BÍ að ákvæði jarðalaga gildi um öll lögbýli án tillits til þess hvort þau eru á utan eða innan skipulagðs þéttbýlis.

Ennfremur féllst ráðuneytið ekki á athugasemdir BÍ um 22. gr. (nú 21. gr.) um að virk atvinnustarfsemi þurfi að vera á lögbýli, 28. gr. (nú 30. gr.) um að afnema bann við að hjón og ófjárráða börn stofni félagsbú, tillögu um nýja 32. gr. um innlausnarrétt, 44. gr. (nú 46. gr.) um réttindi ábúanda sem kaupir jörð til að nýta vatns- og jarðhitaréttindi í atvinnuskyni, 45. gr. (nú 47. gr.) um að stytta forkaupsrétt við endursölu í 7 ár og nánar tilgreindar breytingar á ákvæðum laganna um óðalsjarðir, t.d. um rýmri veðsetningarheimild fyrir óðalsjarðir en ef þörf er á slíku á óðalseigandi þess kost að óska eftir að landbúnaðarráðherra felli jörðina úr óðalsböndum.

2. Umsögn Aðaldælahrepps.

Ekki fallist á athugasemdir Aðaldælahrepps.

3. Umsögn Akraneskaupstaðar.

Gerði ekki athugasemdir.

4. Umsögn Bessastaða hrepps.

Gerði ekki athugaasemdir.

5. Umsögn Borgarbyggðar.

Fallist á athugasemdir Borgarbyggðar.

6. Umsögn Búnaðarsambands Eyjafjarðar.

Ekki fallist á athugasemdir.

7. Umsögn Djúpavogshrepps.

Vísað var til umsagnar Sambands íslenskra sveitarfélaga, sbr. nr. 2 og var tekið tillit til sömu athugasemda og þar.

8. Umsögn Eyjafjarðarsveitar.

Gerði ekki athugasemdir.

9. Umsögn Hornafjarðar.

Gerði ekki athugasemdir.

10. Umsögn Kolbeinsstaðahrepps.

Gerði ekki athugasemdir.

11. Umsögn Landssamtaka sauðfjárbænda.

Ekki var fallist á athugasemdir Landssamtaka sauðfjárbænda. Athygli er vakin á að athugasemdir við 9. gr. (nú 10. gr.) eiga ekki við nú þar sem í nýja frumvarpinu segir að um starfsemi og skipan landbúnaðarnefnda fari eftir sveitarstjórnarlögum nr. 45/1998.

12. Umsögn Lánasjóðs landbúnaðarins.

Ekki fallist á athugasemdir Lánasjóðs landbúnaðarins.

13. Umsögn Norður-Héraðs.

9. gr. (nú 10. gr.) - Tekið er tillit til athugasemda um 9. gr. (nú 10. gr.) að hluta með þeirri breytingu sem gerð hefur verið á greininni þar sem vísað er til þess að

um skipan og starfshætti landbúnaðarnefnda fari eftir sveitarstjórnarlögum nr. 45/1998.

Ekki fallist á aðrar athugasemdir.

14. Umsögn Óbyggðanefndar.

Gerði ekki athugasemdir.

15. Umsögn Prestssetrasjóðs.

Ekki fallist á athugasemdir.

16. Umsögn Sambands íslenskra sveitarfélaga.

8. gr. (nú 9. gr.) - fallist á athugasemdir.

9. gr. (nú 10. gr.) - fallist á flestar athugasemdir, þó ekki að fella niður 3. mgr. 9. gr.

13. gr. (nú 14. gr.) – fallist á athugasemdir.

Ekki var fallist á athugasemdir um 39. gr. (nú 41. gr.), 42. gr. (nú 44. gr.) og 44. gr. (nú 46. gr.).

17. Umsögn Skipulagsstofnunar.

Fallist á allar athugasemdir nema um 8. gr. og ekki voru gerðar sérstakar breytingar vegna ábendingar um 24. gr. Varðandi 14. gr. þá var sú grein felld úr frumvarpinu þannig að breytingar vegna athugasemda Skipulagsstofnunar komu ekki til framkvæmda.

18. Umsögn Svalbarðsstrandarhrepps.

Ekki fallist á athugasemdir Svalbarðsstrandarhrepps.

19. Umsögn sýslumannsins í Reykjavík.

Gerði ekki athugasemdir.

20. Umsögn Þórshafnarhrepps.

Ekki fallist á athugasemdir.

Alþingi
Erindi nr. P 130/1932
komudagur 19.4.2004

Til landbúnaðarnefndar Alþingis.
Elín V. Þorsteinsdóttir, nefndarritari.
Frá Sigríði Norðmann, landbúnaðarráðuneyti.
Dags.: 19.04.2004.

Minnisblað um löggjöf um jarðir á öðrum Norðurlöndum.

Samkvæmt beiðni landbúnaðarnefndar Alþingis á fundi mánudaginn 30. mars 2004 fylgir hér á eftir lausleg samantekt um hvernig löggjöf um jarðir, meðferð, nýtingu og ráðstöfun lands er háttað í Noregi og Danmörku. Í tilefni af framangreindri beiðni landbúnaðarnefndar Alþingis sendi undirrituð skriflega beiðni til sendiráða Íslands í Noregi, Danmörku og Bretlandi (einnig var óskað eftir upplýsingum um löggjöf Bretlandi) um að afla samantektar eða upplýsinga um þessi atriði frá landbúnaðarráðuneytum eða öðrum stofnunum sem fara með stjórn þessara mála í viðkomandi löndum. Ekki reyndist unnt að fá samantekt um löggjöfina frá ráðuneytum eða stofnunum framangreindra landa en ábendingar bárust frá Noregi og Danmörku um vefsíður sem undirrituð gat unnið úr. Engar upplýsingar hafa borist frá Bretlandi um löggjöf þar í landi en undirrituð mun senda landbúnaðarnefnd Alþingis þær upplýsingar jafnskjótt og þær berast.

I. Noregur:

A. Skylda til að halda jörð í ræktun og nýta til landbúnaðarstarfsemi.

Samkvæmt norsku jarðalögunum, Jordlova nr. 23/1995 er skylt að halda öllu ræktuðu landi sem unnt er að nýta til landbúnaðarstarfsemi í atvinnuskyni í áframhaldandi ræktun. Sveitarstjórn getur bannað tilteknar framkvæmdir eða athafnaleysi sem hefur í för með sér að slík jörð fer í eyði eða órækt, m.a. getur sveitarstjórnin gert jarðareiganda skylt að leigja jörðina frá sér til allt að 10 ára. Ef jörð er ekki í ræktun getur sveitarstjórn gefið jarðareiganda fyrirmæli um að hefja þar ræktun, planta þar skógi o.fl.

Jörð eða land sem er í ræktun og landbúnaðarnotum má einungis nýta til landbúnaðarframleiðslu- og starfsemi. Ekki er heimilt að selja eða afhenda með öðrum hætti jörð sem er í landbúnaðarnotum ef slík ráðstöfun hefur í för með sér að jörðin verður ekki áfram í landbúnaðarnotum í framtíðinni. Landbúnaðarráðuneytið getur þó veitt leyfi til að víkja frá þessum reglum ef heildstætt mat á öllum aðstæðum leiðir í ljós að víkja beri til hliðar landbúnaðarhagsmunum fyrir aðra hagsmuni, t.d. vegna skipulags samkvæmt skipulags- og byggingarlögum, ef rekstrar- eða umhverfisvandamál eru fyrir hendi fyrir landbúnaðarstarfsemi eða aðra ræktun í nágrenninu við óbreyttar aðstæður eða ef aðrir samfélagslegir hagsmunir mæla með því.

B. Leyfi til landskipta.

Óheimilt að skipta jörð eða öðru landi sem nýtt eða nýtanlegt er til landbúnaðar nema með samþykki landbúnaðarráðuneytisins og eru þar jafnframt tilgreind þau sjónarmið sem landbúnaðarráðuneytinu ber að leggja til grundvallar við ákvörðun um hvort slíkt leyfi til landskipta skuli veitt. Þessi ákvæði gilda þó ekki ef um er að ræða að sérstaklega afmarkaður hluti lands er seldur á nauðungarsölu eða ef nauðsynlegt er talið af einhverjum ástæðum að framkvæma opinber landskipti, þ.e. landskipti sem eru framkvæmd í þeim tilgangi að tryggja tilteknar opinberar framkvæmdir eða gæta opinberra hagsmuna.

C. Leyfi til að eignast jarðir eða annað land.

1) Jarðir og annað land sem leyfi þarf til að selja eða eignast.

Konsesjonsloven nr. 98/2003 (lov om konsesjon ved erhverv av fast eiendom) eru samkvæmt 1. gr. laganna sett í þeim tilgangi að hafa stjórn og eftirlit með viðskiptum með tilteknar fasteignir til að vernda landbúnaðarhagsmuni og einnig tiltekna aðra samfélagshagsmuni, t.d. að tryggja þarfir komandi kynslóða í tilteknum tilvikum, landbúnað sem atvinnugein, að fyrir hendi sé nægilegt byggingarland miðað við þarfir hverju sinni, tryggja nauðsynlega umhverfisvernd, náttúruvernd eða útivistarhagsmuni svo og að tryggja búsetu.

Samkvæmt Konsesjonsloven nr. 98/2003 þarf leyfi norska konungsins til að öðlast eignarrétt yfir landi og öðrum fasteignum sem falla undir lögin, m.a. jörðum og öðru landi til landbúnaðarnota. Leyfisveitingarvaldið getur konungur framselt til fylkisstjórna og sveitarstjórna.

Í 9. gr. laganna eru tilgreindar sérstakar viðmiðunarreglur sem ber að fara eftir við sölu á landi í landbúnaðarnotum, m.a. að verðið sé í samræmi við þjóðfélagslega hagkvæma verðþróun, hvort kaupsendur ætla að búa á landinu, hvort áformaður sé atvinnurekstur á landinu o.fl.

2) Undantekningar frá meginreglunni um leyfisskyldu.

Undantekningar frá framangreindri reglu um að sala lands sé leyfisskyld eru þær að ekki þarf leyfi til að selja óbyggðar lóðir sem áður hefur verið skipt út úr landi í samræmi við ákvæði skipulags- og byggingarlaga ef flatarmál þeirra fer ekki yfir 2000m² eða lóðir sem eru á svæði sem skipulagt er fyrir byggingarlóðir eða lóðir allt að 2000m² á svæði sem skipulagt er fyrir aðra starfsemi en landbúnað. Einnig þarf ekki leyfi ef um er að ræða önnur óbyggð svæði sem skipulögð hafa verið fyrir aðra starfsemi en landbúnað eða fyrir byggingarlóðir og byggðar jarðir ef heildarflatarmál þeirra fer ekki yfir 100.000m² og ræktað land er ekki meira en 2000m² en konungurinn getur þó með stjórnvaldsreglum takmarkað frekar sölu á slíkum jörðum. Frekari skilyrði eru sett í sumum tilvikum um búsetu innan 5 ára og að jörðin verði ekki tekin til annarra nota sem brýtur í bága við skipulag.

Ennfremur þarf ekki leyfi ef um er að ræða sölu eða aðra afhendingu til tiltekinna náinna ættingja, óðalsjarðir, ef ríkið kaupir eða selu, ef land er tekið eignarnámi, ef bankastofnun eignast land á nauðungarsölu o.fl.

D. Forkaupsréttur (brottfall ákvæða um forkaupsrétt úr norskum lögum).

Ákvæði norskra laga um forkaupsrétt m.a. forkaupsrétt opinberra aðila voru felld úr gildi með lögum nr. 17/2001 breytingu á konsesjionsloven nr. 31/1974 sem þá giltu. Í nýju konsesjionsloven nr. 98/2003 eru engin ákvæði um forkaupsrétt opinberra aðila eða annarra.

E. Óðalsjarðir.

Í Noregi eru í gildi lög nr. 58/1974 um óðalsjarðir með síðari breytingum og er þar í gildi tiltekið skipulag um óðalsrétt og óðalsjarðir.

Á heimasíðu Norska landbúnaðarráðuneytisins kemur fram að í Evrópu séu óðalsjarðir í dag eingöngu til í Noregi og á Íslandi en annars staðar sé þetta fyrirkomulag fallið niður.

II. Danmörk.

A. Skylda til að nýta jarðir til landbúnaðarstarfsemi o.fl.

1) Meginregla.

Samkvæmt landbrugsloven nr. 598/1999 er skylt að nýta til landbúnaðar jarðir sem nýttar eða nýtanlegar eru til landbúnaðar og óheimilt að taka þær til annarra nota. Landbúnaðarráðherra getur einnig ákveðið að tilteknar jarðir sem ekki falla beint undir skilgreiningu á framangreindu hugtaki skuli nýttar til landbúnaðarnota. Landbúnaðarskyldan hvílir ekki á jarðahlutum sem skipt hefur verið frá jörð síðustu 5 ár.

Landbúnaðarráðherra framkvæmir flokkun á jörðum í landbúnaðarnotum og við gerð skipulags er tekið tillit til þess hvort sérstaklega verðmæt landbúnaðarsvæði eru á skipulagi og reynt að gæta þess að þau fari ekki undir annars konar skipulag en landbúnaðarsvæði.

2) Undantekningar.

Landbúnaðarráðherra getur veitt leyfi til að jörð sem nýtt eða nýtanleg er til landbúnaðar verði leyst úr landbúnaðarnotum með tilteknum skilyrðum, m.a. ef líkur eru á að jörðin verði hluti af íbúðabyggingasvæði í framtíðinni o.fl. Lausn úr landbúnaðarnotum getur tekið til heilla jarða eða hluta af jörðum og er heimilt að binda tilteknum skilyrðum m.a. um nýtingu þess hluta sem leystur er úr landbúnaðarnotum, t.d. til jarðræktar, skógræktar, varðveislu náttúruverðmæta eða að jörðin verði nýtt með tilteknum hætti í samræmi við þjóðfélagshagsmuni (almannahagsmuni). Sú almenna krafa er gerð um notkun jarða í landbúnaðarnotum

að þær skuli nota með forsvaranlegum hætti í atvinnuskyni í samræmi við stærð og aðra eiginleika þeirra.

3) *Reglur um gerð, búnað, nýtingu og rekstur jarðar, bygginga o.fl.*

Landbúnaðarráðherra getur sett tilteknar reglur um um byggingar á jörð í landbúnaðarnotum, rekstur jarðar að öðru leyti, hámarksfjölda dýra, ræktun, efnistöku, umhverfistengd skilyrði og önnur atriði varðandi notkun jarðarinnar. Ef enginn hefur búið á jörð sem nýtanleg er til landbúnaðar í tvö ár eða lengur getur landbúnaðarráðherra veitt undanþágu frá þeim skilyrðum sem almennt eru gerð til jarða í landbúnaðarnotum.

Heimilt er að stunda samrekstur á tveimur eða fleiri jörðum með tilteknum skilyrðum, t.d. um fjarlægð milli jarða og fjölda þeirra jarða sem geta átt aðild að slíkum samrekstri. Einnig er heimilt að stunda annars rekstur í annars konar félagsformi á jörðum.

C. *Ábúð.*

Jarðir sem nýttar eða nýtanlegar eru til landbúnaðarnota má ráðstafa til ábúðar án leyfis landbúnaðarráðherra ef tiltekin skilyrði eru uppfyllt, t.d. um aldur ábúanda, ríkisborgararétt hans (eða rétt samkvæmt EES-samningnum), menntun ábúanda, búsetu auk takmarkana sem eru settar um fjölda jarða og flatarmál í rekstri ábúanda. Ennfremur er gert ráð fyrir að tiltekin félagsform geti fengið ábúð á jörðum án leyfis landbúnaðarráðherra svo og að heimilt sé að ráðstafa hluta af jörðum til ábúðar án leyfis landbúnaðarráðherra. Landbúnaðarráðherra getur veitt leyfi til ábúðar í ýmsum öðrum tilvikum, sbr. landbrugsloven nr. 598/1999.

D. *Leyfi til landskipta, sameiningar o.fl.*

Leyfi landbúnaðarráðherra þarf til að skipta jörðum og sameina jarðir sem eru nýttar eða nýtanlegar til landbúnaðar ef tiltekin skilyrði eru fyrir hendi, sbr. 13.-15. gr. landbrugsloven nr. 598/1999.

E. *Leyfi til að eignast jarðir og annað land.*

1) *Meginregla.*

Samkvæmt landbrugsloven nr. 598/1999 er almenna reglan sú að leyfi landbúnaðarráðherra þarf til að eignast jarðir og annað land sem nýtt eða nýtanlegt er til landbúnaðar og gilda tilteknar reglur og skilyrði sem gert er ráð fyrir að uppfyllt séu til að sala slíkrar jarðar geti átt sér stað, m.a. tengd því í hvaða tilgangi kaupin eiga sér stað og fyrirhugaða nýtingu jarðar, takmörkunum á hve margar jarðir og mikið flatarmál einstakir aðilar geta átt o.fl. Sérstakar reglur gilda um rétt félaga til að eignast jarðir með leyfi landbúnaðarráðherra. Leyfi landbúnaðarráðherra má binda fleiri skilyrðum og tímatakmörkunum. Sérstakar reglur gilda um sölu jarða á nauðungarsölu og sem eru yfirteknar af veðhafa.

Takmarkanir á að jarðareigandi geti eignast tiltekið viðbótarland ef eigandi nágrannajarðar þarf á því að halda en hann nýtur þá forgangsréttar með tilteknum skilyrðum.

2) Undantekningar.

Undantekningar frá þeirri reglu eru þær að einstaklingur getur átt rétt til að eignast jörð sem er yfir 30 ha að stærð og sem er nýtt eða nýtt til landbúnaðar ef hann uppfyllir tiltekin skilyrði um aldur kaupanda eða annars viðtakanda jarðar, ríkisborgararétt (eða rétt skv. EES-samningnum), að viðkomandi kaupandi, maki hans eða börn eigi ekki jarðir af tiltekinni tegund innan lands í Danmörku eða erlendis, að kaupandinn annist sjálfur eignarhald og rekstur jarðarinnar og að kaupandinn uppfylli kröfur um menntun á sviði landbúnaðar. Eigi kaupandinn aðrar jarðir getur hann samt fengið að kaupa jarðir af ofangreindri stærð ef tiltekin skilyrði eru uppfyllt, m.a. um fjarlægðir milli jarðanna o.fl. Sérstakar reglur eru um rétt maka jarðareigand til að eignast jarðir. Einnig eru undantekningar ef jörðum er ráðstafað til náinna ættingja.

E. Upplýsingaskylda sveitarstjórna.

Sveitarstjórnir skulu veita landbúnaðarráðherra upplýsingar ef þær verða varar við að ákvæði laganna hafi verið brotin.

F. Frumvarp til nýrra laga um “landbrugsejendomme”.

Fyrir danska þinginu liggur nú frumvarp til nýrra laga um landbrugsejendomme en gert er ráð fyrir að framangreind ákvæði dönsku landbúnaðarlaganna, landbrugsloven nr. 598/1999 verði felld úr gildi þegar það frumvarp verður að lögum. Þetta nýja frumvarp geymir ekki eins strangar reglur um meðferð, nýtingu og ráðstöfun jarða og eldri lögin.

Helstu breytingar eru þessar:

Mun víðtækari heimildir eru fyrir landbúnaðarráðherra til að leysa jarðir úr landbúnaðarnotum, t.d. auk þeirra skilyrða sem eru í eldri lögum er heimilt að leysa jarðir úr landbúnaðarnotum undir sumarbústaðasvæði, ef opinber stjórnvöld óska eftir að taka land til annarra nota, jarðir sem á að leggja undir skógrækt, við tilteknar aðstæður ef íbúðarhús er á jörð eða jarðahluta og af ýmsum fleiri ástæðum, sbr. 7. gr. frumvarpsins.

Landbúnaðarráðherra getur veitt undanþágur frá þeim skilyrðum sem eru í eldri lögunum fyrir að eignast jörð, t.d. um búsetuskyldu, menntunarkröfum, kröfum um fjarlægð frá öðrum jörðum, takmörkunum á þeim fjölda jarða og flatarmáli sem einstaklingur má eiga og sérstakar undanþágur gilda ef jörð er ráðstafað til tilteknum tilgangi.

Ekki er gert ráð fyrir að leyfi landbúnaðarráðherra þurfi til að ráðstafa jörðum í ábúð en hámarkstími settur í 30 ár og tiltekin skilyrði sem viðkomandi þarf að uppfylla,

m.a. um hármarks flatarmál lands, aldur o.fl. Landbúnaðarráðherra getur veitt undanþágu frá þessum skilyrðum. Sama gildir um ábúð á hluta jarðar eða lands.

Leyfi til sameiningar jarða og landskipta er flutt frá landbúnaðarráðherra til “praktiserende landinspektör.”

Sérstök ákvæði um stofnun nýrra “landbrugsejendomme” t.d úr landi sem hefur verið skipt úr annarri jörð, svipað og stofnun nýrra lögbýla hér á landi.

Þetta er ekki tæmandi talning um þær breytingar sem frumvarpið hefur í för með sér en það fylgir hér í ljósriti ef þingmenn vilja kynna sér það.

G. Forkaupsréttur.

1) Meginregla.

Samkvæmt Jordköbsloven nr. 181/1971 á danska ríkið forkaupsrétt að jörðum og öðru landi sem nýtt eða nýtanlegt er til landbúnaðar ef þörf er á landinu til eftirfarandi nota:

- i) Ef nauðsyn er á landi til að hefja jarðrækt eða til að bæta við annað land sem nýtt er til jarðræktar og einnig til að gera landskipti hagkvæmari.
- ii) Í sérstökum tilvikum ef það er talið hagkvæmt til að varðveita land (landslag) eða umhverfi landbúnaðar á svæðinu.

Forkaupsrétturinn nær til svæðis sem er í landbúnaðarnotum og einnig svæða innan jarðar sem ekki eru ræktuð en eru hluti af “landbrugsejendommen.”

2) Undantekningar:

- i) Framangreind ákvæði um forkaupsrétt gilda ekki ef yfirgnæfandi hluti landsins er ekki á aðliggjandi landsvæði.
- ii) Þegar ríki og sveitarfélög kaupa jarðir.
- iii) Þegar jörð gengur í erfðir eða við slit á félagsbúi hjóna.
- iv) Þegar um er að ræða sölu til nánna ættingja sem tilgreindir eru í ákvæðinu.

Landbúnaðarráðherra getur framselt framangreindan rétt til að neyta forkaupsréttar til sveitarfélaga og ýmissa annarra opinberra stofnana og einnig sett frekari reglur um framkvæmd forkaupsréttarins.

Alþingi
Erindi nr. P 130/2012
komudagur 21.4.2004

Sent: 20. apríl 2004 17:35
To: Elín Valdís Þorsteinsdóttir
Subject: Fjöldi óðalsbandalausna

Vísa til þess að Drífa Hjartardóttir, formaður landbúnaðarnefndar Alþingis óskaði eftir að fá upplýsingar um fjölda jarða sem leystar hafa verið úr óðalsböndum á undanförunum árum.

Síðastliðin 5 ár, þ.e. á árunum 2000-2004 hafa 28 óðalsjarðir verið leystar úr óðalsböndum. Skiptingin milli ára er þessi:

Ár: Fjöldi óðalsbandalausna:

2000	13
2001	6
2002	5
2003	2
2004	2
Samtals	28

Kveðja,
Sigríður

Sigríður Norðmann
Deildarstjóri/lögfræðingur
Landbúnaðarráðuneytið - Jarðadeild

LANDGRÆÐSLA RÍKISINS

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Alþingi
Erindi nr. P/30/2296
komudagur 4.5.2004

Gunnarsholti, 03.05. 2004

Umsögn um frumvarp til jarðalaga, 783. mál, heildarlög og frumvarp til ábúðarlaga, 782. mál

Landgræðsla ríkisins fékk þessi frumvörp til umsagnar frá landbúnaðarráðuneytinu í árslok 2001 og undirritaður telur því ekki við hæfi að gera athugasemdir við frumvörpin þó þau hafi breyst eitthvað síðan þá.

Þó verður ekki hjá því komist að gera athugasemd við skilgreiningu á hugtakinu *afréttur* í 2. grein frumvarpsins til jarðalaga. "*Afréttur* merkir í lögum þessum landsvæði utan byggðar sem að staðaldri hefur verið notað til sumarbeitar fyrir búfé" Þessi skilgreining gerir víðáttumikil landsvæði að afréttum sem hingað til hafi ekki talist vera það og nokkrir afréttir, sem hafa verið það um aldir, verða það ekki lengur. Ennfremur telur undirritaður að þessi skilgreining frumvarpsins stangist á við 5. grein laga nr. 6/1986 um afréttarmálefni, fjallskil o.fl., en þar segir: "Það skulu vera afréttir, sem að fornu hafa verið"

Ekki eru gerðar aðrar athugasemdir við frumvörpin.

Virðingarfyllst,
f.h. Landgræðslu ríkisins

Sveinn Runólfsson,
landgræðslustjóri.

**LANDSSAMBAND
KÚABÆNDA**

Alþingi
Erindi nr. P 130/2297
komudagur 4.5.2004

Landssamband kúabænda · Hvanneyri · 311 Borgarnesi · Pósthólf 1085 · Sími/Brefsími 437 0210 · Kt. 511290 · 2019 · www.naut.is · lk@naut.is

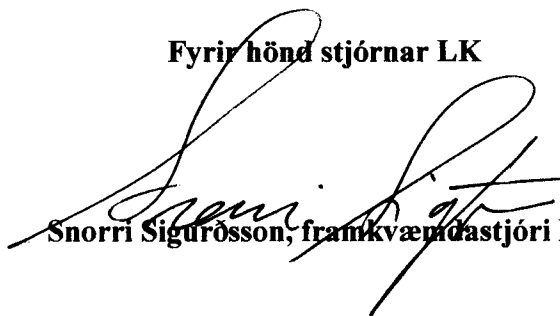
**Nefndasvið Alþingis
c/o landbúnaðarnefnd Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík**

Varðandi: Athugasemd frá Landssambandi kúabænda vegna frumvarps um jarðalög og frumvarps um ábúðarlög

Hvanneyri, 30. apríl 2004

Að gefnu tilefni skal tekið fram að stjórn Landssambands kúabænda (LK) hefur fjallað um frumvörp um ábúðarlög og jarðalög. LK vísar til sameiginlegs vinnuhóps LK og Bændasamtaka Íslands (BÍ) um frumvörpin og styður þá umsögn sem þegar hefur verið send til landbúnaðarnefndar af hálfu BÍ.

Fyrir hönd stjórnar LK

Snorri Sigurðsson, framkvæmdastjóri LK

Nefndasvið Alþingis
b.t. landbúnaðarnefndar
Austurstræti 8-10

Tilvísun vor: 98.11
Dags.: 15.04.2004

150 REYKJAVÍK

Með bréfi nefndarinnar frá 2. apríl 2004 var Landsvirkjun sent til umsagnar frumvarp til ábúðarlaga, 782. mál, heildarlög, og frumvarp til jarðalaga, 783. mál, heildarlög.

Landsvirkjun telur að með lagafrumvörpum þessum sé stigið skref í rétta átt og gerir ekki athugasemdir við einstök ákvæði þeirra.

Virðingarfyllst

Örn Marinósson
staðgengill forstjóra

LANDVERND

Ránargata 18
101 Reykjavík
Sími: 552 5242
Fax: 562 5242
Netfang: landvernd@landvernd.is
Veffang: www.landvernd.is

Landbúnaðarnefnd Alþingis
Bt. Elínar Valdísar Þorsteinsdóttur
Alþingi
150 Reykjavík

Alþingi
Erindi nr. P 130/2133
komudagur 26.4.2004

12. apríl 2004

Efni:

Umsögn um frumvarp til ábúðarlaga og jarðarlaga – 782-3. mál.

Vísað er í bréf landbúnaðarnefndar dagsett 1. apríl s.l.

Stjórn Landverndar hefur kynnt sér framangreind frumvörp.

Í 1. gr. í frumvarpi til jarðlaga kemur fram að markmið laganna er að setja reglur um réttindi og skyldur þeirra sem eiga land og nýta það og stuðla að skipulegri nýtingu lands í samræmi við landkosti.

Gróður- og jarðvegseyðing er alvarlegt vandamál hér á landi og víða um heim. Takmörkun gróður- og jarðvegseyðingar og endurheimt gróðurs er því eitt mikilvægasta viðfangsefni Íslendinga í umhverfismálum. Sjálfbær landnýting er hagsæld leið til að koma í veg fyrir eða stöðva gróður- og jarðvegseyðingu.

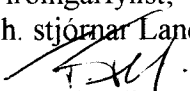
Í stefnumörkun stjórnvalda til 2020 um sjálfbæra þróun (Velferð til framtíðar, Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi) er beitarstjórn m.t.t. nýtingarpóls og jarðvegseyðingar, eitt af fjórum megin markmiðum varðandi sjálfbæra gróðurnýtingu og endurheimt landgæða.

Að mati stjórn Landverndar er nauðsynlegt að lög og reglugerðir verði samræmd og felld að þessum markmiðum stjórnvalda. Lög sem fjalla um réttindi og skyldur þeirra sem eiga og nýta land ættu því að hafa ákvæði sem tilgreini þá megin reglu að nýting gróðurs skuli vera sjálfbær og þeim sem eiga og nýta land beri skylda til að grípa til aðgerða þegar sýnt þykir að nýting leiði til eyðingar gróðurs og jarðvegs.

Því er lagt til að í II. Kafla frumvarpsins verði bætt við ákvæðum um sjálfbæra nýtingu gróðurs. Grein þessa mætti orða með eftirfarandi hætti:

Land sem nýtt er til beitar skal nýtt með sjálfbærum hætti þannig að ekki komi til eyðing gróðurs og jarðvegs af mannavöldum. Landeigenda ber skylda til að grípa til beitarstjórnunar eða friðunar ef úttekt viðkomandi stjórnvalds á ástandi gróðurs staðfestir að hætta sé á að óbreytt beitarálag leiði til gróður- og jarðvegseyðingar.

Virðingarfyllst,
f.h. stjórnar Landverndar

Tryggvi Felixson framkvæmdastjóri

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Alþingi

Selfossi 15. apríl 2004

Efni: Umsögn um frumvörp til ábúðarlaga og jarðalaga.

Lánasjóði landbúnaðarins hafa borist til umsagnar frumvörp um til ábúðarlaga og jarðalaga. Sjóðurinn gerir fyrir sitt leyti engar athugasemdir við frumvarp til ábúðarlaga, en vísar til fyrri umsagnar, dags. 9. apríl 2003 varðandi frumvarp til jarðalaga. Það er álit sjóðsins að nokkur ákvæði VIII. kafla frumvarpsins séu ekki fullnægjandi, einkum greinar 48, 49 og 53.

Ekki er gert ráð fyrir í frumvarpinu að unnt sé að fella niður óðalsbönd strax, né heldur eru rýmkaðar þær reglur sem gilda um veðsetningu óðalsjarða. Þetta hefur í för með sér að möguleikar Lánasjóðsins til að veita óðalsbændum sambærilega þjónustu og öðrum bændum er verulega skertir og möguleikar þeirra til fjárfestinga og uppbyggingar mjög takmarkaðir. Óðalsbónda er einungis heimilt að veðsetja óðalið vegna lántöku til mannvirkjagerðar eða annarra varanlegra endurbóta á jörðinni hjá Lánasjóði landbúnaðarins, Lífeyrissjóði bænda og Orkusjóði, sbr. 49. og 53. gr. Þetta hefur m.a. í för með sér að óðalsbændur geta ekki tekið jarðakaupalán vegna ættliðaskipta, þeir geta ekki tekið bústofnskaupalán og þeir geta ekki tekið lán til véla- og tækjakaupa. Að þessu leyti standa þeir mun verr en aðrir bændur og erfitt er að hugsa sér nútíma búskap án vélakaupa þó á ættaróðali sé. Þá hafa óðalsbændur ekki heimild til að veðsetja óðulin öðrum en þeim aðilum sem að framan eru nefndir, þ.e. þeir geta ekki tekið veðlán hjá t.d. viðskiptabanka eða öðrum lífeyrissjóðum. Hugsanlegt er að síðastnefnda atriðið leiði til þess að lán sem óðalsbændur tækju hjá t.d. Lánasjóðnum nýttust þeim ekki að fullu, þar eð möguleikar þeirra til að fjármagna framkvæmdir og fjárfestingar umfram lánveitingar Lánasjóðsins eru mjög skertir.

Lánasjóðurinn ítrekar því tillögu sína frá 9. apríl 2003 og leggur til að eftirfarandi málsgrein komi efnislega í 48. grein frumvarpsins:

“Ef óðalsbóndi hefur búið á og haft vörslur óðalsjarðar samfleytt í 20 ár, getur hann óskað eftir að óðalsjörðin verði leyst úr óðalsböndum án þess að fyrir liggi samþykki erfingja hans eða annarra sem rétt kunna að eiga til óðalsins skv. ákvæðum VII. kafla jarðalaga nr. 65/1976 með síðari breytingum”.

Austurvegi 10, 800 Selfoss

Kennitala: 491079-0299

Sími: 480 6000

Bréfasími: 480 6001

Netfang: llb@llb.is

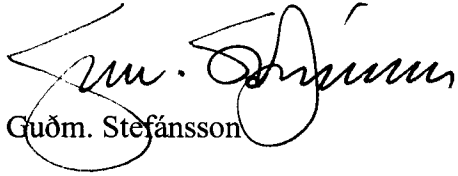
Veffang: www.llb.is

Einnig ítrekar sjóðurinn tillögu sína frá 9. apríl 2003 og leggur til að eftirfarandi efnislegur texti komi í stað greina 49 og 53:

“Heimilt er óðalsbónda að taka lán með veði í óðalinu vegna byggingar eða kaupa á hvers konar mannvirkjum eða framleiðslutækjum sem rekstur bús hans þarfnast. Einnig er heimilt að veðsetja ættaróðal vegna lántöku við ættliðaskipti”.

Að öðru leyti gerir sjóðurinn ekki athugasemdir við frumvarpið.

F.h. Lánasjóðs landbúnaðarins,

Guðm. Stefánsson

Nefndarsvið Alþingis
Landbúnaðarnefnd
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík.

Alþingi
Erindi nr. P 136/1979
komudagur 20.4.2004

MOSFELLSBÆR

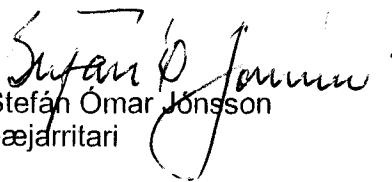
660-7
04/042

Mosfellsbær 19. apríl 2004.

Á 660. fundi bæjarráðs Mosfellsbæjar þann 15. apríl 2004 var tekið fyrir erindi yðar (04/042) dfags. 1. apríl 2004, varðandi umsagnir um frumvörp til jarða- og ábúðarlaga.

Bæjarráð Mosfellsbæjar vísar til umsagnar Sambands ísl. sveitarfélaga um ofangreind frumvörp til lag og gerir þær umsagnir að sínum.

Virðingarfyllst
f.h. bæjarráðs Mosfellsbæjar

Stefán Ómar Jónsson
bæjarritari

Alþingi
Erindi nr. Þ 130/1929
komudagur 19.4. 2004

Landbúnaðarnefnd Alþingis
Elín Valdís Þorsteinsdóttir
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 13. apríl 2004
2004040001/42-1
SB7hj

Umsögn um frumvörp til ábúðarlaga og jarðarlaga

Vísað er til bréfs landbúnaðarnefndar dags. 1. apríl 2004 þar sem óskað er umsagnar Náttúrufræðistofnunar Íslands um ofangreind frumvörp.

Náttúrufræðistofnun Íslands gerir ekki athugasemdir við frumvarp til ábúðarlaga. Vegna frumvarps til jarðarlaga vill stofnunin koma eftirfarandi athugasemdum á framfæri.

Í greinargerð með frumvarpinu kemur fram að ríkið sé stærsti jarðeigandi landsins. Þar kemur einnig fram að markmið frumvarpsins sé m.a. að "færa löggjöf um jarðir í átt til nútímans" (greinargerð, bls. 21) og þar með að þeirri landnýtingu sem tíðkast í dag. Ýmis ný ákvæði í frumvarpinu undirstrika þetta markmið og eru til bóta að mati Náttúrufræðistofnunar. Þó virðist ástæða til að skerpa ákvæði er lúta að ábyrgð ríkisins sem jarðeiganda varðandi vernd búsvæða og annarra náttúruminja.

Í 16. gr. frumvarpsins er nýmæli um að landbúnaðarráðuneytið skuli 31. desember ár hvert gefa út jarðaskrá þar sem m.a. komi fram upplýsingar um „ræktun, mannvirki, nýtingu ... og önnur atriði sem landbúnaðarráðuneytið ákveður nánar í reglugerð“. Náttúrufræðistofnun fagnar þessu nýmæli en telur æskilegt að þessi skrá geymi einnig upplýsingar um mikilvægar náttúruminjar á jörðum í ríkiseign, t.d. sjaldgæfar og/eða mikilvægar vistgerðir eða búsvæði sjaldgæfra og/eða mikilvægra tegunda. Náttúruminjaskrá er ekki tæmandi heimild um slíkar náttúruminjar.

Í 45. grein eru ákvæði um að ríkisjarðir sem þörf er á að ráðstafa til opinberra nota skuli ekki selja samkvæmt nánari ákvörðun Alþingis eða stjórnvalda, eftir að umsagna hefur verið leitað hjá fagstofnunum. Í greinargerð (bls. 41) er sagt að undir þetta ákvæði "geti t.d. fallið tilvik þegar þörf er á jörð til atvinnu- eða verðmætasköpunar, ... jarðir á friðuðum svæðum eða jarðir sem hafa sögulegt gildi eða geyma merkar fornminjar". Við þessa upptalningu væri eðlilegt að bæta "merkum náttúruminjum" og að bæta Náttúrufræðistofnun Íslands á listann yfir þær stofnanir sem leita skal umsagnar hjá. Náttúruminjaskrá geymir, eins og fyrr segir, ekki tæmandi skrá yfir allar náttúruminjar landsins. Náttúrufræðistofnun Íslands ber lögum samkvæmt að skrá kerfisbundið einstaka þætti íslenskrar náttúru og byggja upp aðgengileg gagnasöfn með sem fyllstum heimildum um íslenska náttúru.

Í 46. grein eru nýmæli um að við sölu ríkisjarða sé skylt að undanskilja jarðefni og rétt til efnistöku sem og vatns- og jarðhitaréttindi umfram heimilisþarfir. Þarna væri eðlilegt, að mati Náttúrufræðistofnunar, að undanskilja einnig merkar náttúru- og menningarminjar, sbr. ofanskráð eða a.m.k. setja inn ákvæði um að við sölu ríkisjarða sé heimilt að setja kvaðir á nýja eigendur um að tilteknum náttúruverðmætum á jörðinni verði ekki raskað.

Náttúrufræðistofnun Íslands leggur því til eftirfarandi breytingar við frumvarpsdrögin:

16. gr.

Við fyrstu málsgrein, aðra setningu bætist (undirstrikað): ".....mannvirki, ræktun, nýtingu, náttúru- og menningarminjar, hvort...." Við aðra málsgrein, fyrstu setningu bætist: "...sýslumönnum-ög, opinberum aðilum og fagstofnunum er skylt..."

Greinargerð

Sjá fyrr. Með "og fagstofnunum" er t.d. átt við Náttúrufræðistofnun Íslands, Þjóðminjasafn Íslands, o.fl.

46. gr.

Fyrirsögn greinarinnar verði "Réttindi undanskilin sölu og kvaðir á kaupendur".

Eftir fyrstu málsgrein bætist við svohljóðandi málsgrein:

"Við sölu ríkisjarða er heimilt að setja kvaðir á kaupendur um að tilteknum mikilvægum náttúruverðmætum á jörðinni, svo sem mikilvægum vistgerðum eða búsvæðum, verði ekki raskað".

Greinargerð:

Ríkisjarðir á landinu skipta hundruðum og spanna stórt landsvæði. Á mörgum þeirra er að finna einstök afmörkuð náttúruþyrirbæri sem ekki eru á náttúruminjakrá, svo sem merk votlendi, búsvæði sjaldgæfra fugla eða plantna, arnar- og fálkasetur, tilteknar sjaldgæfar vistgerðir, o.fl., sem ástæða getur verið til að vernda sérstaklega. Þess vegna er eðlilegt að hafa slíkt heimildarákvæði í lögnum.

Náttúrufræðistofnun Íslands leggur til eftirfarandi breytingar við greinargerð með frumvarpinu:

Um 45. gr.

Við fyrstu setningu bætist: "...eða jarðir sem hafa sögulegt gildi eða geyma merkar náttúru- og fornminjar. Við sjöttu setningu bætist: "...við ákvörðun um sölu t.d. Náttúrufræðistofnun Íslands ef um er að ræða jarðir sem geyma merkar náttúruminjar, Landgræðslu"

Greinargerð:

Sjá fyrr.

Virðingarfyllt

Snorri Baldursson
forstjóri

Alþingi
Erindi nr. P 130/2000
komudagur 21.4.2004

Nefndarsvið Alþingis,
Austurstræti 8-10,
150 Reykjavík.

Umsögn Norðurorku hf. um frumvarp til jarðalaga, 783 mál.

Almennt um frumvarpið.

Norðurorka hf. þakkar fyrir að fá frumvarpið til umsagnar.
Norðurorka hf. telur margt til bóta í frumvarpinu en telur þó að æskilegra hefði verið að ganga enn lengra í frjálsræðisátt í nýjum jarðalögum.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Ekki eru gerðar athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Virðingarfyllst,
Akureyri, 19. apríl 2004.
Fh. Norðurorku hf.

Franz Arnason forstjóri.

Sent í tölvupósti og jafnframt póstlagt.

Reykjavík, 6. apríl 2004

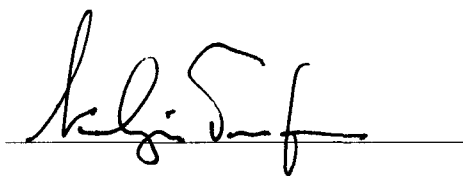
Nefndasvið Alþingis,
Austurstræti 8 – 10,
150 - Reykjavík

Óbyggðanefnd hefur borist erindi háttvirtrar landbúnaðarnefndar Alþingis, þar sem óskað er eftir umsögn óbyggðanefndar um frumvörp til ábúðarlaga, nr. 782 og jarðalaga, nr 783.

Hlutverk óbyggðanefndar er skýrt afmarkað í 7. gr. laga nr. 58/1998, en þar kemur fram að óbyggðanefnd er ætlað það hlutverk að úrskurða um mörk eignarlanda og þjóðlendna og réttindi innan þjóðlendna.

Nefndin telur að ekki sé við hæfi að slík úrskurðarnefnd hafi afskipti af mótun lagareglna sem felast í ofangreindum lagafrumvörpum.

Óbyggðanefnd leyfir sér hinsvegar að vekja athygli landbúnaðarnefndar á 4. gr. laga nr. 58/1998 þar sem fjallað er um samstarfsnefnd um málefni þjóðlendna. Virðist ofangreint erindi landbúnaðarnefndar fremur varða störf þeirrar nefndar, en formaður hennar er Kristján Andri Stefánsson, skrifstofustjóri í forsætisráðuneytinu.

Kristján Torfason

Afrit:

Hr. skrifstofustjóri,
Kristján Andri Stefánsson,
Forsætisráðuneytinu

RANGÁRÞING YTRA

Laufskálum 2, 850 Hellu - Sími: 487 5834 - Kt. 520602-3050 - Fax: 487 5434 - Netfang: rang@rang.is

Alþingi
Erindi nr. Þ 130/1980
komudagur 20.4.2004

Hellu, 13. apríl 2004.

Landbúnaðarnefnd Alþingis
Alþingi
v/Austurvöll,
150 Reykjavík.

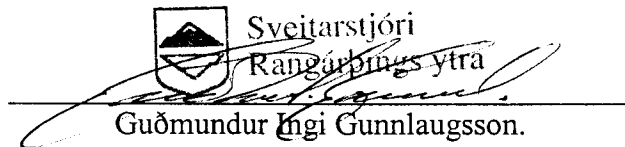
Efni: Bréf með ósk um umsögn um frumvörp til ábúðarlaga og jarðalaga, dagsett 1. apríl 2004.

Framangreint erindi var lagt fyrir hreppsnefnd Rangárbíngs ytra á fundi hennar þ. 7. apríl 2004.

Hreppsnefndin samþykkti að mótmæla því við landbúnaðarnefnd Alþingis hversu stuttur tími sveitarstjórnun er veittur til þess að gefa umsögn um viðamikil mál sem snerta hagsmuni dreifbýlissveitarfélaga verulega. Fram kom í umræðu í hreppsnefndinni að hreppsnefndarmenn telja ekki eðlilegt, að þess verði freistað að ljúka afgreiðslu þessara frumvarpa á yfirstandandi þingi.

Í umræðu í hreppsnefndinni kom enn fremur fram, að hreppsnefndarmenn áskilja sér rétt til þess að gefa umsögn, þótt það verði eftir veittan frest, um mikilvæg atriði svo sem áframhaldandi forsjárhyggju, sem á að verða við lýði til framtíðar samkvæmt ákvæðum frumvarpanna með stórfelldri skerðingu á frjálsum ráðstöfunarrétti landeigenda í dreifbýli á eignum sínum. Sömuleiðis áskildu hreppsnefndarmenn sér rétt til þess að veita umsögn um sérstæða tillögu um stofnun „landbúnaðarnefndar“ hjá sveitarfélögum, sem ætlað er viðamikið hlutverk við eftirlit og skráningu hvers kyns upplýsinga um meðferð og nýtingu lands í dreifbýli og umhirðu búfænaðar. Þetta er nýtt verkefni hjá sveitarfélögum og talsvert stórt í sniðum fyrir sveitarfélög á landbúnaðarsvæðum og ekki verður séð að gert sé ráð fyrir að tekjur komi á móti augljósum kostnaði sem af hlýst. Þetta eru aðeins fá atriði af fleirum sem fram komu í umræðum á framangreindum fundi hreppsnefndar Rangárbíngs ytra og greind eru í þessu bréfi landbúnaðarnefndinni til upplýsingar.

Virðingarfyllst,
f.h. hreppsnefndar Rangárbíngs ytra,

Sveitarstjóri
Rangárbíngs ytra
Guðmundur Ingi Gunnlaugsson.

Afrit: Atvinnu- og ferðamálanefnd Rangárbíngs ytra.
Samband íslenskra sveitarfélaga.
Samtök sunnlenskra sveitarfélaga.

Reykjavíkurborg

Skrifstofa skipulags- og byggingarsviðs

Alþingi
Erindi nr. **B** 130/1998
komudagur 21.4.2004

Nefndasvið Alþingis/Landbúnaðarnefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 20. apríl 2004.

Efni: Umsögn um frumvarp til ábúðarlaga, 782. mál. og um frumvarp til jarðalaga, 783. mál.

Með bréfi til borgarráðs Reykjavíkur óskaði landbúnaðarnefnd eftir umsögn Reykjavíkurborgar um frumvarp til ábúðarlaga, 782. mál. og um frumvarp til jarðalaga, 783. mál. Þann 7. apríl var skipulags- og byggingarsviði falið að gefa umsögn um frumvörpin f.h. Reykjavíkurborgar.

Frumvarp til ábúðarlaga, 782. mál.

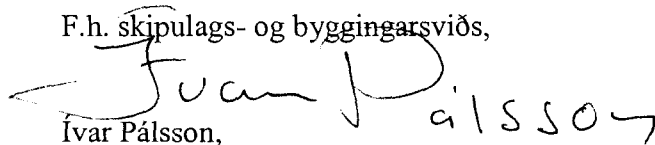
Reykjavíkurborg gerir ekki athugasemdir við frumvarpið en tekur undir umsögn Sambands íslenskra sveitarfélaga sem send hefur verið nefndinni.

Frumvarp til jarðalaga, 783. mál.

Reykjavíkurborg fagnar tímabærri endurskoðun laganna og tekur undir umsögn Sambands íslenskra sveitarfélaga og leggst gegn samþykkt frumvarpsins verði ekki fallist á þær breytingar sem þar eru lagðar til. Sérstök áhersla er lögð á athugasemdir sem gerðar eru við 2. gr., 5-10. gr., 15. gr. og VI. kafla laganna um forkaupsrétt.

Sérstaklega skal á réttað að Reykjavíkurborg telur ekki nauðsynlegt að landbúnaðarráðherra sé falið vald til þess að ákveða hvort tiltekið land verði nýtt undir landbúnað eða ekki. Það samræmist ekki markmiðum laganna, sem fram koma í 1. gr. þeirra um hagsmuni sveitarfélaga, sjónarmiðum um sjálfsstjórn sveitarfélaga og gerir afgreiðslu mála óskilvirka. Þá stangast slík ákvæði einnig á við ákvæði skipulags- og byggingarlaga. Telja verður að hvert sveitarfélag sé best til þess fallið að meta landnotkun innan síns umdæmis og rétt að það sé gert í skipulagsáætlunum sem unnar eru í samráði við íbúa á lýðræðislegan hátt.

F.h. skipulags- og byggingarsviðs,

Ívar Pálsson,
forstm. lögfræði og stjórnsýslu.

Alþingi
Erindi nr. P 130/2004
komudagur 21.4.2004

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Landbúnaðarnefnd Alþingis
b.t. Elínar V. Þorsteinsdóttur
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík 19. apríl 2004

Sam 160/2004 PS/sp
Tilv.: 051

Efni: Frumvörp til jarðalaga og ábúðarlaga

Á fundi stjórnar Sambands íslenskra sveitarfélaga 16. apríl var lagt fram bréf landbúnaðarnefndar Alþingis, dags. 1. apríl 2004, þar sem óskað er umsagnar um frumvörp til jarðalaga, 783. mál og ábúðarlaga 782. mál.

Stjórnin samþykkti meðfylgjandi umsagnir.

Virðingarfyllt
SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Þórður Skúlason
framkvæmdastjóri

Hjálagt: Umsagnir um frumvörp til jarðalaga og ábúðarlaga

Umsögn

Sambands íslenskra sveitarfélaga

um frumvarp til jarðalaga, 783. mál.

Stjórn Sambands íslenskra sveitarfélaga hefur fengið til umsagnar frumvarp til jarðalaga, 783 mál 130. löggjafarþings og gerir við það eftirfarandi athugasemdir. Stjórnin leggst gegn samþykkt frumvarpsins verði athugasemdirnar ekki teknar til greina.

Athugasemdir við einstakar greinar og kafla frumvarpsins

Um 1. gr., markmið laganna

Í greininni er tekið fram að markmið laganna sé meðal annars að stuðla að skipulegri nýtingu lands í samræmi við hagsmuni sveitarfélaga og íbúa þeirra. Stjórn Sambands íslenskra sveitarfélaga telur jákvætt að markmið laganna sé afmarkað með þessum hætti.

Um 2. gr., skilgreiningar

Í 2. gr. er hugtakið "þéttbýli" skilgreint og notið er sú skilgreining sem fram kemur í skipulags- og byggingarlögum. Um þessar mundir eru starfandi nefndir á vegum umhverfisráðuneytisins sem eru að endurskoða skipulags- og byggingarlögin og þar eru uppi hugmyndir um að breyta skilgreiningu á hugtakinu "þéttbýli". Hvernig sú skilgreining verður á endanum er auðvitað óljóst á þessari stundu en mjög slæmt er að hafa mismunandi skilgreiningu á þessu hugtaki í mismunandi lögum. Skilgreining á þessu hugtaki á í grunninn að vera í skipulagslögum og því nauðsynlegt að vísa til þess í jarðalögum en hafa ekki sjálfstæða skilgreiningu þar sem með tímanum gæti orðið á skjön við grunnskilgreininguna.

Því er lagt til að hugtakið "þéttbýli" verði skilgreint þannig: "Þéttbýli er það svæði sem fellur undir skilgreiningu þéttbýlis samkvæmt skipulagslögum."

Sama má segja um ýmsar aðrar skilgreiningar í frumvarpinu, þ.e. verið er að skilgreina hugtök sem eiga rætur að rekja til annarra laga sem segja má að séu aðallög viðkomandi málaflokks. Nefna má sem dæmi hugtökin þjóðlendur, fasteign, mannvirki, afréttur og greiðslumark. Æskilegt væri að vísa til viðkomandi laga varðandi skilgreiningar á þessum hugtökum svo tryggja megir að þær séu á öllum tímum í samræmi við frumskilgreininguna.

Um 5.-8. gr.

Í 5. og 6. gr. frumvarpsins kemur fram að land sem er nýtt eða nýtanlegt til landbúnaðar megir ekki taka til annarra nota nema heimild sé til þess í lögum eða að fengnu sérstöku leyfi landbúnaðarráðherra. Um tengsl þessa ákvæðis við skipulagsheimildir sveitarfélaga er fjallað stuttlega í 8. gr. frumvarpsins.

Fyrirkomulag það sem gert er ráð fyrir í þessum lagagreinum er í andstöðu við hlutverk og skyldur sveitarfélaga samkvæmt skipulags- og byggingarlögum nr.

73/1997. Má meðal annars benda á að í 9. gr. laga nr. 73/1997 kemur fram að í skipulagsáætlunum skuli marka stefnu um notkun og þróun byggðar. Þar séu sett markmið um einstaka þætti varðandi íbúðabygð, atvinnusvæði, náttúruvernd o.fl. Hugtakið landnotkun er skilgreint í 2. gr. laganna og er þar talið ná til ráðstöfunar lands til mismunandi nota, „svo sem undir íbúðir, iðnað, verslun, útivist og landbúnað“.

Verður ekki séð að nein rök standi til þess að ráðherra hafi með höndum heimild til að synja um að land sé nýtt undir annað en landbúnað. Sveitarfélög hafa með höndum skipulagsvald eins og fyrr sagði og verður að telja að þau séu fullfær til að meta þörf á því hvort nauðsynlegt sé að varðveita tiltekin landgæði til búvöruframleiðslu á sama hátt og þau hafa verið talin fær til að meta hvaða landsvæði eru best fallin undir ýmsan annan atvinnurekstur innan staðarmarka þeirra. Er að auki heppilegast að heimildir til gerðar og ákvörðunar um skipulag séu á einni hendi.

Er því lagt til að 5., 6., 7. og 8. gr. frumvarpsins falli brott en ákvörðunarvald um not tiltekinna landsvæða verði á höndum sveitarfélaga sjálfra og lúti reglum skipulags- og byggingarlaga. Aðrar greinar frumvarpsins verði jafnframt lagaðar að niðurfellingu þessara ákvæða.

Um 9. gr., eignarnám

Með 9. gr. frumvarpsins er landbúnaðarráðherra fengin nokkuð víðtæk lagaheimild til eignarnáms þar sem segir að ráðherra geti tekið land eignarnámi ef notkun þess er ekki í samræmi við ákvæði laganna „eða ef þörf er á landi til opinberra nota eða í þágu almannahagsmuna í samræmi við markmið“ laganna. Ekki er hins vegar samkvæmt frumvarpinu gert ráð fyrir að sveitarfélög hafi heimild til að taka land eignarnámi þrátt fyrir að markmið frumvarpsins sé meðal annars að stuðla að skipulegri nýtingu lands í samræmi við hagsmuni sveitarfélaga og íbúa þeirra.

Í þessu ljósi er lagt til að 9. gr. laganna verði breytt á þá leið að þar verði sérstaklega kveðið á um að ef þörf sé til að stuðla að skipulegri nýtingu lands í samræmi við landkosti og hagsmuni sveitarfélags og íbúa þess þá geti sveitarfélag ákveðið að taka land innan staðarmarka þess eignarnámi.

Um 10. gr., landbúnaðarnefndir sveitarfélaga

Samband íslenskra sveitarfélaga mótmælir því að lögbundið verði að sveitarfélögum skuli gert skylt að setja á stofn sérstakar landbúnaðarnefndir. Lagt er til að 10. gr. frumvarpsins verði felld niður.

Í fyrsta lagi má nefna að ekki verður séð hver hin raunverulegu rök eru á bak við tilvist nefndanna. Gert er ráð fyrir að þær hafi víðtækt eftirlitshlutverk en á móti eru sveitarfélögum ekki fengnar neinar heimildir til að leita upplýsinga eða bregðast við telji þau ástæðu til athafna.

Í öðru lagi má nefna að sú umfangsmikla eftirlitsstarfsemi sem gert er ráð fyrir í ákvæðinu, eigi það ekki að vera orðin tóm, hefur það í för með sér umtalsverðan kostnað. Gera má ráð fyrir að hann fari langt umfram það sem sveitarfélög hafa

áður lagt til jarðanefnda samkvæmt 20. gr. núgildandi jarðalaga. Ekki er gert ráð fyrir neinum tekjustofnum eða tekjuöflunarleiðum til að mæta þeim kostnaði og er það með öllu óviðundandi.

Í þriðja lagi má nefna að ekki verður betur séð en að ýmis þau verkefni sem viðkomandi nefnd eru ætluð séu þegar á höndum annarra stjórnvalda, bæði ríkis og sveitarfélaga. Má þar t.d. nefna hlutverk Landgræðslu ríkisins og gróðurverndarnefnda, sbr. III. kafla laga nr. 17/1965, um landgræðslu, auk þess sem sveitarfélög hafa víða um land beitt sér fyrir umbótum í umhverfismálum og umgengni um jarðir og aðrar fasteignir í því skyni að stuðla að bættri ásýnd sveitarfélaganna. Tillaga um stofnun sérstakra landbúnaðarnefnda breytir þar engu um.

11. og 13. gr., eignarréttur og greiðslumark

Á lagatæknilegum forsendum eru gerðar athugasemdir við ákvæði 11. og 13. gr. frumvarpsins. Verður ekki betur séð en hér sé um að ræða ábendingu um að tiltekin atriði fari að gildandi lögum á hverjum tíma. Leiðir slík niðurstaða þegar af eðli máls og á áréttum um hana aðeins að takmörkuðu leyti heima í lagatexta. Á þetta ekki síst við um 3. mgr. 11. gr. og 13. gr. Þá má telja að í 13. gr. frumvarpsins væri nægjanlegt að vísa aðeins til nafns laga um framleiðslu, verðlagningu og sölu á búvörum en ekki til númers laganna, ef greinin væri ekki í heild sinni felld niður.

Um 14. gr., félög um eignarhald, fyrirsvar og rekstur jarða

Sú tillaga sem greinin felur í sér er mikilvæg í tengslum við framtíðarþróun á eignarhaldi og ráðstöfun jarða á Íslandi. Eignarhald margra jarða er í formi sérstakrar sameignar. Ástæður þess eru m.a. þær að eignarhald á jörðum hefur oft á tíðum færst til við erfðir og dæmi eru um að tugir einstaklinga eigi eina jörð.

Meginreglan um ákvarðanatöku vegna ráðstafana eigna í sérstakri sameign er að samþykki allra eigenda þarf við ákvörðunina, falli hún ekki undir venjubundna nýtingu eignarinnar. Slík skilyrði um ákvarðanir um ráðstöfun eignar eru þung í framkvæmd og hafa leitt til þess að nýting margra jarða er takmörkuð eða engin og niðurniðsla landgæða, húsakosts og umhverfis fylgir í kjölfarið.

Markmið frumvarpsins eins og því er lýst í 1. gr. er að setja reglur um réttindi og skyldur þeirra sem eiga land og nýta það, stuðla að skipulegri nýtingu lands í samræmi við landkosti, fjölbætt hlutverk landbúnaðar og hagsmuni sveitarfélaga og íbúa þeirra, og að tryggja svo sem kostur er að það land sem vel er fallið til búvöruframleiðslu verði varðveitt til slíkra nota. Tillögur um að auðvelda töku ákvarðana um jarðeignir sem eru í sérstakri sameign eru í samræmi við öll þessi markmið. Þannig yrðu til skýr ákvæði um réttindi og skyldur þeirra sem eiga land og nýting lands væri skipulegri og almennari, þ.m.t. nýting til landbúnaðar. Framangreind markmið frumvarpsins og áhrif tillagna um auðveldari ákvarðanatöku um jarðeignir varða grundvallar hagsmuni sveitarfélaganna. Verði ákvæði nýrra jarðalaga í takt við þessar tillögur má ætla að hvers konar nýting jarða og jarðarhluta muni þegar aukast til hagsbóta fyrir atvinnulíf, íbúa landsins og sveitarfélög.

Þrátt fyrir framangreint telur stjórn Sambands íslenskra sveitarfélaga tilefni til að gera athugasemdir við umrætt ákvæði og framsetningu þess. Í fyrsta lagi skal á það bent að ummæli í athugasemdum með 14. gr. frumvarpsins virðast ekki í samræmi við orðalag greinarinnar sjálfrar. Í athugasemdunum er vísað til reglna um fjöleignarhús og gefið í skyn að ákvarðanataka í félögum um eignarhald, fyrirsvar og rekstur jarða verði með svipuðum hætti og samkvæmt lögum um fjöleignarhús nái greinin fram að ganga. Samkvæmt orðalagi 14. gr. sjálfrar mun aðstaðan að þessu leyti hins vegar ráðast af því félagsformi sem er valið og þeim samþykktum sem settar verða fyrir hvert og eitt félag. Ef eigendur jarðar kysu t.d. að stofna sameignarfélag eða jafnvel almennt félag um eignarhald á jörð verður til að mynda ekki séð að þeim bæri að taka t.d. upp reglur fjöleignarhúsalaganna um atriði eins og það hvernig ákvarðanir skuli teknar og afleiðingar þess ef ákvarðanataka fer ekki fram með réttum hætti, nema að því takmarkaða leyti sem gert er ráð fyrir í 14. gr. frumvarpsins. Ef stofnað væri hlutafélag eða einkahlutafélag um eignarhald á jörð færu reglur um ákvarðanatöku innan félagsins að lögum sem um þau félagaform gilda.

Í öðru lagi eru gerðar athugasemdir við 4. mgr. 14. gr. frumvarpsins þar sem aðeins eru undanskilin frá þeirri skyldu að stofna félag um eignarhald á jörð hjón eða foreldrar og ófjárráða börn þeirra. Er þannig ekki gert ráð fyrir því að tveir einstaklingar í óvígðri sambúð geti í neinu tilviki saman fjárfest í jörð án þess að stofna um eignarhald jarðarinnar sérstakt félag. Í öðrum lögum er óvígð sambúð sem t.d. hefur staðið í nokkurn tíma víða lögð að jöfnu við hjónaband. Sem dæmi má nefna XIV. kafla laga nr. 20/1991 þar sem m.a. er fjallað um opinber fjárskipti milli hjóna (sjá 100. gr. laganna). Má telja óeðlilegt að einstaklingar sem búið hafa saman í óvígðri sambúð, til dæmis um einhverra ára bil, geti ekki í sameiningu fjárfest í jörð á sama hátt og hjón án þess að þurfa að stofna um eignarhald jarðarinnar sérstakt félag. Sömu sjónarmið eiga við um staðfesta samvist en að öllum líkindum þarf ekki að taka það sérstaklega fram í lagatextanum að ákvæði greinarinnar eigi ekki við um fólk í staðfestri samvist þar sem fram kemur í 5. gr. laga nr. 87/1996 um staðfesta samvist að staðfesting samvistar hafi sömu réttaráhrif og stofnun hjúskapar.

Því er lagt til að við 4. mgr. 14. gr. bætist nýr málslíður svohljóðandi: "Sama gildir um sambúðarfolk ef það á sameiginlegt lögheimili og sambúðin hefur varað samfleytt í a.m.k. tvö ár."

Um 15. gr.

Í 2. mgr. greinarinnar segir að sveitarstjórnir skuli halda skrá um aðilaskipti og eignarhald að jörðum, öðru landi og fasteignum í sveitarfélaginu. Ekki verða séð nein rök fyrir því að sveitarfélög haldi sérstaka skrá um þessi efni enda ætti Landskrá fasteigna og jarðaskrá landbúnaðarráðuneytisins, sbr. 16. gr. frumvarpsins að vera fullnægjandi skráning.

Því er lagt til að 2. mgr. 15. gr. verði felld út úr frumvarpinu.

Um VI. kafla, forkaupsréttur

Ekki eru gerðar almennar athugasemdir við ákvæði frumvarpsins um breytingar á forkaupsréttarákvæðum sveitarfélaga. Frumvarpið felur reyndar í sér að möguleikar sveitarfélaga til að neyta forkaupsréttar í tengslum við nýtingu jarða til landbúnaðar falla niður. Í stað þess aukast möguleikar sveitarfélaga til að neyta forkaupsréttar í þágu samfélagsins t.d. til að leggja jörð undir afrétt eða nýta hana til útivistarmála. Forkaupsréttur sveitarfélaga í þágu almannahagsmuna stuðlar að því að byggð í sveitarfélögum þróist með eðlilegum hætti í samræmi við vilja íbúanna.

Vegna 36. gr. frumvarpsins, *kaupverð*, vill stjórn Sambands íslenskra sveitarfélaga þó benda á að fjögurra vikna frestur til að ljúka matsgerð samkvæmt 3. mgr. greinarinnar er mjög skammur. Er gerð tillaga um að fresti samkvæmt málsgreininni verði breytt úr fjórum í sex vikur.

Um 41. gr., sala til sveitarfélaga

Lagt er til að eftirfarandi málslíður bætist við 41. gr.: „Sé fyrirhugað að selja ríkisjörð skal leita álits viðkomandi sveitarstjórnar á því hvort vilji sé til þess að sveitarfélagið kaupi jörðina eða hluta hennar.”

Til að tryggja framgang ákvæðis 41. gr. er nauðsynlegt að lögbundið verði að kanna vilja sveitarstjórna til kaupa ríkisjarðir eða hluta þeirra áður en þær eru seldar.

Um 44. gr., auglýsingaskylda við sölu ríkisjarða

Lagt er til að um sölu ríkisjarða til almennings gildi almennar reglur frumvarpsins um forkaupsrétt sveitarfélaga. Lagt er til ákvæði þess efnis verði tekin upp í 3. mgr. 44. gr. frumvarpsins.

Af 37. gr. frumvarpsins leiðir að sveitarfélag á ekki forkaupsrétt að jörðum sem ríkissjóður ráðstafar, sem er óeðlilegt vegna þess að sömu rök geta átt við um nauðsyn þess að beita forkaupsréttarákvæði sveitarfélags við sölu ríkisjarða og jarða í einkaeigu. Er því gerð tillaga um að við 44. gr. bætist ný málsgrein þar sem fram komi að þrátt fyrir ákvæði 37. gr. laganna skuli sveitarfélag eiga forkaupsrétt að jörðum í sveitarfélaginu sem ríkissjóður selur samkvæmt 1. mgr. 44. gr.

Um 46. gr., réttindi undanskilin sölu

Lagt er til að greinin falli niður.

Lagst er gegn fortakslausu ákvæði um að ríkið haldi eftir öllum vatns- og jarðhitaréttindum við sölu ríkisjarða. Með þessu móti er verið gera óþarfa og óeðlilega undantekningu frá þeirri meginreglu eignarréttar að fasteignatengd réttindi fylgi viðkomandi fasteign. Einnig er bent á að ákvæðið gengur þvert á þróun löggjafar um orkumál um að færa þá starfsemi í auknum mæli í samkeppnisumhverfi.

Á hinn bóginn telur stjórn Sambands íslenskra sveitarfélaga það veigamikla úrbót frá frumvarpi til jarðalaga sem lagt var fram á 128. löggjafarþingi að samkvæmt

frumvarpinu nú er gert ráð fyrir að landbúnaðarráðherra geti ákveðið að umrædd réttindi fylgi með við sölu ríkisjarða til sveitarfélaga og stofnana þeirra og fyrirtækja. Í ljósi framangreindra tillagna um að sveitarfélögum verði tryggður forkaupsréttur að jörðum sem ríkið selur er gerð tillaga um að ef 46. gr. verði ekki í heild sinni felld niður þá verði orðin „sbr. 41. gr.“ í enda greinarinnar felld niður. Þannig verði það engum vafa undirorpið að ráðherra geti ákveðið að þau réttindi sem um er fjallað í 1. mgr. greinarinnar fylgi með við sölu jarða til sveitarfélaga í öðrum tilvikum en þeim þegar salan byggist á 41. gr. laganna.

Þannig afgreitt á fundi stjórnar sambandsins 16. apríl 2004.

A handwritten signature in black ink, reading "Þórður Skúlason". The signature is fluid and cursive, with a horizontal line drawn underneath it.

Þórður Skúlason
framkvæmdastjóri

Alþingi
Erindi nr. P 130/1813
komudagur 15. 4. 2004

2004040011
9140

Alþingi
Elín Valdís Þorsteinsdóttir
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 15. apríl 2004
/--

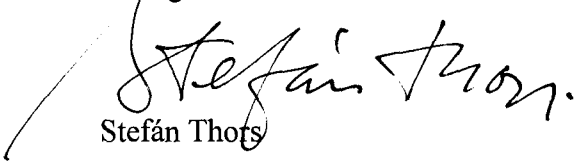
Efni: Frumvarp til jarðalaga, 783. mál, heildarlög

Vísað er til erindis landbúnaðarnefndar dags. 1. apríl 2004 þar sem óskað er umsagnar um frumvarp til jarðalaga, 783. mál, heildarlög.

Samkvæmt 1. mgr. 6. gr. frumvarpsins getur landbúnaðarráðherra veitt leyfi til að land sem er nýtt eða nýtanlegt til landbúnaðar verði tekið úr landbúnaðarnotum. Þá geti landbúnaðarráðherra einnig veitt leyfi til að land sem leyst hefur verið úr landbúnaðarnotum verði aftur tekið til þeirra nota ef það samræmist skipulagi.

Samkvæmt 16. gr. skipulags- og byggingarlaga nr. 73/1997 m.s.br. skal sveitarstjórn sjá til þess að gert sé aðalskipulag fyrir allt land innan marka sveitarfélagsins. Í aðalskipulagi er sett fram stefna sveitarstjórnar m.a. um landnotkun þ.m.t. til landbúnaðar fyrir a.m.k. 12 ára tímabil. Hafi land verið tekið úr landbúnaðarnotum með leyfi landbúnaðarráðherra getur sveitarstjórn ekki markað stefnu um að það tiltekna land skuli notað til landbúnaðar. Því geta vart komið upp þau tilvik að það samræmist skipulagi að land sem tekið hefur verið úr landbúnaðarnotum verði aftur tekið til þeirra nota.

Í 2. mgr. 6. gr. kemur fram að beiðni um lausn úr landbúnaðarnotum skuli fylgja uppdráttur sem staðfestur hefur verið af skipulagsyfirlöðum. Hér þarf að vera skýrt við hvað er átt. Stjórnvöld skipulagsmála eru umhverfissráðherra og sveitarstjórnir. Deiliskipulagsuppdrættir eru samþykktir af sveitarstjórn og aðalskipulagsuppdrættir eru samþykktir af sveitarstjórn og staðfestir af umhverfissráðherra. Óljóst er hvaða skipulagsyfirvald á að staðfesta þann uppdrátt sem sýnir afmörkun þess lands sem taka á úr landbúnaðarnotum og sveitarstjórn byggir sína umsógn á.

Stefán Thors

Alþingi
Erindi nr. P 130/186/
komudagur 16.4.2004

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Egilsstöðum, 15. 04. 04

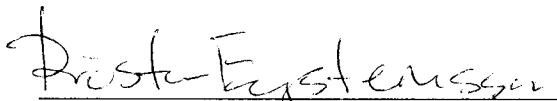
Efni: Umsögn Skógræktar ríkisins um frumvarp til jarðalaga.

Í 2. gr. vantar skilgreiningu á hugtakinu ættaróðal.

Lagt er til að 13. gr. falli út. Greinin gerir ekkert nema vísa í önnur lög og er því óþörf.

Að öðru leyti gerir Skógrækt ríkisins ekki athugasemdir.

f.h. Skógræktar ríkisins

Þröstur Eysteinnsson
Þróunarstjóri

SUÐURLANDSSKÓGAR

Alþingi
Erindi nr. P 130/1981
komudagur 20.4. 2004

Selfossi 15. apríl 2004.

Nefndasvið Alþingis.

Efni: frumvörp til laga um jarðalög og ábúðarlög.

Undirritaður þakkar fyrir hönd Suðurlandsskóga fyrir þær viðbætur sem hafa komið inn í frumvörpin hvað varðar skógrækt og eru til mikilla bóta.

Engu að síður er bent á að ekki er tekið á í lögum þessum þeim virðisauka sem mun verða í skógum á lögbýlum og ábúendur (leiguliðar) munu hugsanlega gera kröfu um að fá greiddan er fram líða stundir.

Það er von mín að þetta atriði verði skoðað frekar.

Virðingarfyllst.

Björn B. Jónsson

frumkvæmdastjóri Suðurlandsskóga

Alþingi
Erindi nr. P 130/1864
komudagur 16.4. 2004

Landbúnaðarnefnd Alþingis
Alþingi,
150 Reykjavík

Ísafirði, 15. apríl 2004

Efni: **Umsögn sýslumannsins á Ísafirði um frumvörp til jarðalaga, 783. mál og ábúðarlaga, 782. mál**

Sýslumanninum á Ísafirði hefur borist bréf landbúnaðarnefndar dags. 1. apríl 2004, þar sem óskað er umsagnar sýslumannsins á Ísafirði um frumvarp til jarðalaga, 783. mál og frumvarp til ábúðarlaga, 782. mál.

Sýslumaðurinn á Ísafirði hefur hvorki athugasemdir við frumvarp til jarðalaga né ábúðarlaga að svo stöddu.

Virðingarfyllst,

Sigríður B. Guðjónsdóttir
sýslumaður á Ísafirði

SÝSLUMAÐURINN Í REYKJAVÍK

Alþingi

Erindi nr. Þ 139/1814

komudagur 15.4.2004

Dagsetning

Tilvísun

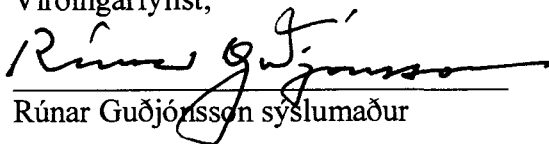
Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

13. apríl 2004

Varðar: Beiðni, dags. 1. apríl 2004, um umsagnir sýslumannsins í Reykjavík um frumvörp til jarðalaga, 783. mál, heildarlög og ábúðarlaga, 782. mál.

Með bréfi til Alþingis, dags. 7. apríl 2003, veitti embættið umsögn um frumvörp til beggja þeirra lagabálka sem hér um ræðir og þá lágu fyrir Alþingi. Þar sem fyrirbyggjandi frumvörp eru í meginráttum samhljóða þeim frumvörpum, fyrir utan að haldið er inni ákvæðum gildandi laga um óðalsjarðir annars vegar og erfðaábúð hins vegar, sem ekki var gert í fyrri frumvörpunum, telur undirritaður ekki ástæðu til að veita frekari umsagnir um frumvörp þessi en gert var í fyrrnefndu bréfi embættisins til Alþingis og vísar því til þess.

Virðingarfyllst,

Rúnar Guðjónsson sýslumaður

SÝSLUMAÐURINN Í REYKJAVÍK

Alþingi

Erindi nr. P 128/1756

komudagur 11.4.2003

Dagsetning

Tilvisun

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

7. apríl 2003

Varðar: Beiðni, dags. 26. mars 2003, um umsögn sýslumannsins í Reykjavík um frumvörp til ábúðarlaga, 651. mál, heildarlög og jarðalaga, 652. mál, heildarlög.

Í gildandi ábúðarlögum, nr. 64/1976, eru fá ákvæði sem varða hlutverk sýslumanna. Aðallega er um að ræða skipun sýslumanns á úttektarmönnum sem starfa við hlið hreppstjóra við úttektir á jörðum eða aðrar mats- og skoðunargerðir, svo og skipun sýslumanns á yfirmatsmönnum til að starfa sér við hlið við yfirúttektir, ef einhver sem hlut á að máli, vill ekki hlíta úttekt úttektarmanna. Samkvæmt frumvarpinu skipar landbúnaðarráðherra tvo úttektarmenn fyrir landið í heild til fjögurra ára í senn til að framkvæma úttektir á jörðum og mat á eignum og endurbótum fráfarandi ábúanda við ábúðarlök. Einnig skipar hann þrjá menn í yfirmatsnefnd til jafn langs tíma, einn samkvæmt tilnefningu Bændasamtaka Íslands og einn samkvæmt tilnefningu Hæstaréttar Íslands. Eru þessar breytingar báðar sjálfsagðar og eðlilegar og munu áreiðanlega leiða til aukins samræmis við úttektar- og yfirmatsgerðir frá því sem verið hefur.

Undirritaður sér ekki ástæðu til að gera athugasemdir við frumvarpið, hvorki almennt né við einstakar greinar þess, umfram það sem að ofan segir, en sér þó ástæðu til að taka undir það sem segir í athugasemdum með því, að með breytingum á ákvæðum eldri laga sé stefnt að því að færa löggjöf um ábúð á jörðum í átt til nútímans og að samræma eignarrétt og umsýslu jarða þeim meginreglum sem gilda um aðrar fasteignir í íslenskri löggjöf. Á þessu er væntanlega full þörf.

Í nágildandi jarðalögum, nr. 65/1976, eru ekki mörg ákvæði sem varða starfssvið sýslumanna, sérstaklega. Helst eru það ákvæðin í VII. kaflanum um óðalsjarðir. Þar eru ákvæði sem leggja skyldur á herðar sýslumanna við stofnun, skráningu og aðilaskipti að ættaróðlun. Í frumvarpinu, bráðabirgðaákvæðinu, er gert ráð fyrir því að óheimilt sé að stofna ættaróðl eftir að frumvarpið verður að lögum og er ákvæðið því, eins og segir í athugasemdunum nokkurs konar sólarlagsákvæði fyrir VII. kafla nágildandi jarðalaga. Má taka undir það sem segir einnig í athugasemdunum, að ákvæði þessa kafla laganna séu úrelt og samrýmist ekki nágildandi viðhorfum til eignarréttar í þjóðfélaginu.

Undirritaður sér ekki ástæðu til að gera athugasemdir við frumvarpið, hvorki almennt né við einstakar greinar þess, umfram það sem segir hér að framan, en vill þó taka undir það, sem segir í athugasemdum með því, að með ákvæðum þess sé stefnt

að því að færa löggjöf um jarðir í átt til nútímans og að samræma eins og unnt er eignarrétt og umsýslu jarða þeim meginreglum sem gilda um aðrar fasteignir í íslenskri löggjöf. Á því er að mati undirritaðs full þörf

Virðingarfyllst,

Rúnar Guðjónsson

Rúnar Guðjónsson sýslumaður

Landbúnaðarnefnd Alþingis
Elín Valdís Þorsteinsdóttir, nefndarritari,
Alþingi
150 Reykjavík

Alþingi
Erindi nr. P 130/1865
komudagur 16.4.2004

Efni: Umsögn um frumvarp til jarðalaga, 783. mál, heildarlög, og frumvarp til ábúðarlaga, 782. mál.

Auk þess að hafa sjálfur fengið frumvörpin til umsagnar með bréfi dags. 1. þ.m. hefur stjórn Sýslumannafélags Íslands falið mér að veita umsögn um þau. Sýslumannsembættum er ætlað nokkuð hlutverk við þá opinberu stjórnun sem jarðalögin kveða á um. Það skiptir þau miklu máli að vandað sé til þeirra reglna sem þau eiga að vinna eftir í þessum efnum.

A. Frumvarp til jarðalaga.

I. Þinglýsing.

Þinglýsingar eru viðfangsefni sýslumanna og ber þeim að gæta gildandi lagareglna þar að lútandi. Þær eru fyrst og fremst almennar reglur þinglýsingalaga en ennfremur eru í öðrum lögum ákvæði um það efni þar á meðal í jarðalögum.

Þinglýsing ákvarðana landbúnaðarráðherra.

Í 18., 20., 27. og 28. gr. frumvarpsins eru ákvæði sem virðast miða að því að ákvarðanir landbúnaðarráðherra varðandi tiltekna jarðir verði skráðar í þinglýsingabækur (þinglýsingahluta Landskrár fasteigna) til þess að þær öðlist gildi. Ekki eru gerðar athugasemdir við þetta.

Um 70. gr. frumvarpsins.

70. gr. frumvarpsins er þannig orðuð: “Þinglýsing. Óheimilt er að þinglýsa skjölum um aðilaskipti að fasteignum sem lög þessi gilda um, nema fyrir liggi að ákvæða laganna hafi verið gætt.” Þá segir í greinargerð með frumvarpinu: “Um 70. gr. Ákvæðið er að nokkru leyti efnislega samhljóða 9. gr. jarðalaga nr. 65/1976, með síðari breytingum. Þarfnast ekki skýringa.”

Eigi að hafna þinglýsingu verður að nota sömu aðferð og gert er í 2. mgr. 6. gr. þinglýsingalaga nr. 39/1978, sbr. 1. gr. 1. 45/2000, og telja nákvæmlega upp hvaða atriði það eru sem varða frávisun. Orðalag frumvarpsgreinarinnar er allt of almennt. Hafa þarf og í huga að megin tilgangur þinglýsinga er trygging réttinda gagnvart þriðja manni og að samningur milli aðila er óháður því hvort honum er þinglýst eða ekki. (sjá t.d. rit prófessors Þorgeirs Örlygssonar: Mistök í þinglýsingum. Réttarreglur. Útg. 1993. Bls. 16) Það er því grundvallaratriði að hið opinbera komi ekki í veg fyrir að menn tryggi réttindi sín nema samkvæmt skýrum og afdráttarlausum lagafyrirmælum.

Lagt er til að 70. gr. frumvarpsins verði felld niður eða endurskoðuð. Ef þurfa þykir kemur til greina að fella skýrt afmarkaða frávisunarheimild inn í 2. mgr. 6. gr. þinglýsingalaga.

Um 14. gr. frumvarpsins.

Í þessu ákvæði er að finna fyrirmæli til landeigenda sem eiga jörð saman um að mynda með sér félag um eignarhald, fyrirsvar og rekstur jarðarinnar. Þeim er í sjálfsvald sett hvaða félagsform þeir velja sér. Þinglýsa skal ákvörðun félagsins um hver skuli vera fyrirsvarsmaður félagsins. Í greinargerð með þessari frumvarpsgrein er því lýst að hér sé um að ræða umboð sem heimili tilteknar ráðstafanir svipaðar þeim ráðstöfunum sem húsfélag fjöleignarhúss megi taka með samþykki einfalds meirihluta sameigenda en ekki þeirra sem samþykki allra þarf til að koma samkvæmt meginreglum um sérstaka sameign.

Tekið skal undir þau sjónarmið sem mæla með því að félagsformið verði í auknum mæli notað varðandi eignaumsýslu jarða. Bæði út á við að því er lýtur að hagræði fyrir þá sem eiga lögskipti við jarðareigendur, eins og ákvæðið stefnir að, en einnig mætti gjarnan hugleiða hvort ekki sé heppilegt að nota viðeigandi félagsform til að takmarka fjárhagslega áhættu jarðareigenda (jarðareiganda) við tiltekna rekstrarþætti. Jafnframt mætti opna leiðir fyrir landeigendur að fjármagna hugmyndir og viðfangsefni með hlutafé eða annarri slíkri fjárhagslegri þátttöku utanaðkomandi fjárfesta. Í kjölfar þess fylgir að skapa almennt hagstætt rekstrarumhverfi að því er varðar fjárhagsábyrgð, fjármögnun og rekstargrundvöll og ýmislegt fleira sem afkoma landeigenda hvílir á. Það leiðir aftur til hugleiðinga um skiptingu jarða upp í fleiri fasteignir eftir viðfangsefnum.

Ákvæði til bráðabirgða. I.

Engin athugasemd.

II. Ættaróðul – Óðalsjarðir. VIII. kafli frumvarpsins.

Ákvæði um óðalsjarðir eru úrelt eins og fram kemur í greinargerð fyrir 48. gr. frumvarpsins og því ákvæði ætlað að vera “nokkurs konar sólarlagsákvæði” fyrir þær. Tekið skal undir að því fyrr sem lagaákvæði um óðalsjarðir hverfa úr löggjöfinni því betra. Í 55., 58. og 64. gr. eru ákvæði um hlutverk sýslumanna varðandi ráðstöfun og umsýslu óðalsjarða. Þau munu vera leifar frá gamalli tíð og vonandi reynir ekki á þau því sýnilegt er að þar er um neyðarráðstafanir að ræða þegar málefni tiltekinnar óðalsjarðar eru komin í óefni. Ef til vill eru þessi lagaákvæði dæmigerð um það hvað óðalsjarðir falla illa að almennum reglum um ráðstafanir eignarréttinda nú á dögum.

III. Nauðungarsala. 34. gr. frumvarpsins.

Engin athugasemd.

IV. Annað.

Jarðalögum er ætlað að vera lagagrundvöllur undir stjórn hins opinbera, ríkis og sveitarfélaga, á notkun lands til landbúnaðar. Með hinu nýja frumvarpi eru gefin fyrirheit um að losa að einhverju leyti um þau opinberu tók sem gildandi löggjöf mælir fyrir um. Meðal annars er lagt til að jarðanefndir verði lagðar niður. Þá er í greinargerð sagt frá áformum um að draga úr einhliða áherslu á notkun lands, sem tilheyrir jörðum, til landbúnaðarnota og miða fremur við breytta atvinnuhætti. Þrátt fyrir þessar hugleiðingar er í 1. gr. frumvarpsins orðuð stefnuyfirlýsing um “tryggja svo sem kostur er að land sem vel er fallið til búvöruframleiðslu verði varðveitt til slíkra nota.” Sambærilegt orðalag er ekki í eldri jarðalögum. Þetta virðist mótsagnakenndara en skýrist af hugleiðingum í greinargerð með frumvarpinu.

Land og mannvirki jarða eru oft margþætt og geta gefið margvíslega möguleika og ástæðulaust

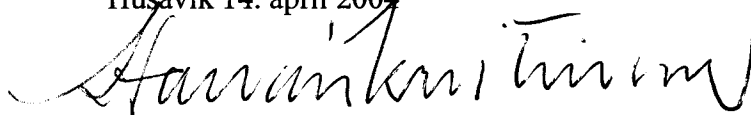
virðist að setja landeigendum skorður við að nota hugmyndaflug sitt við nýtingu þeirra. Vandséðar eru röksemdir um að um þá séu settar þrengri reglur en kveðið er á um í almennum reglum, einkum reglum skipulagslaga. Þess má og geta að það hefur vakið athygli að Íbúðalánasjóður virðist ekki vilja veð í jörðum til tryggingar lánveitingum til íbúðabygginga heldur aðeins í viðkomandi íbúðarhúsi sem oft hefur valdið töfum og heilabrotum við þinglýsingu. Með sömu undirstöðurökum má benda á að ekki sé ástæða til leggja íbúðarhúsnæði undir áhætturekstur í atvinnuskyni. Þá er einnig ástæðulaust að blanda saman áhættu af fleiri en einni rekstrareiningu ef svo stendur á hjá landeiganda. Það er að sönnu víðfeðmt álitamál hvers vegna, í hvaða mæli og með hvaða hætti hið opinbera á að grípa inn í viðleitni landeigenda til að bjarga sér.

B. Frumvarp til ábúðarlaga.

Efni frumvarpsins varðar lítið viðfangsefni sýslumanna. Þar virðist fyrst og fremst verið að draga úr þeim ívilnunum sem núgildandi löggjöf færði ábúendum í hendur á kostnað jarðareigenda. Þar með má ætla að almennar og stjórnarskrárbundnar reglur eignarréttarins verði betur virtar eftir lögfestingu frumvarpsins en hingað til.

Engar athugasemdir eru gerðar við frumvarpið.

Húsavík 14. apríl 2004

Sýslumaðurinn á Húsavík
Halldór Kristinsson

Nefndasvið Alþingis
Landbúnaðarnefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

6. maí 2004

Skjalanúmer: 50

Tilvísun: UST20040400023/kg

Frumvarp til jarðalaga, 783. mál

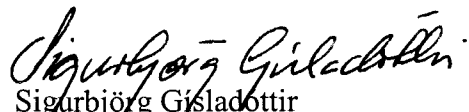
Vísað er til erindis landbúnaðarnefndar, dags. 1. apríl sl., þar sem óskað var umsagnar Umhverfisstofnunar um frumvarp til jarðalaga, 783. mál. Umhverfisstofnun fagnar framkominni endurskoðun á gildandi jarðalögum. Á þeim rúma aldarfjórðungi sem liðinn er frá setningu gildandi laga hefur orðið alger umbylting á landbúnaði, jafnt hvort sem litið er til tækni, aðferðafræði, tegundum landbúnaðar sem er stundaður, viðhorfum og landnýtingar almennt. Umhverfisstofnun telur margt til bóta í frumvarpinu og hvetur til þess að frumvarpið verði afgreitt á þessu þingi.

Umhverfisstofnun vekur athygli landbúnaðarnefndar á mikilvægi þess að verðmætum náttúruminum verði sýnd sú virðing sem þeim ber og að við nýtingu jarða verði þess gætt að þeim verði ekki raskað. Um langt skeið hefur verið ákvæði í náttúruverndarlögum (sbr. t.d. lög nr. 74/1971, 93/1996 og 44/1999) um að Umhverfisstofnun (áður Náttúruvernd ríkisins og þar áður Náttúruverndarráð) hafi forkaupsrétt á jörðum sem eru í heild eða að hluta á náttúruminjaskrá, næst á eftir sveitarstjórnnum, sbr. 69. gr. laga nr. 44/1999. Því miður hefur þetta ákvæði verið erfitt í framkvæmd. Umhverfisstofnun telur því mikilvægt að við endurskoðun jarðalaga verði bætt inn ákvæði efnislega samhljóða 2. ml. 69. gr. laga nr. 44/1999, svo tryggt verði að þegar slíkt á við verði formlega kannað hvort Umhverfisstofnun hyggist nýta þennan lögbundna rétt.

Umhverfisstofnun vísar einnig til meðfylgjandi fylgiskjals þar sem er að finna sértækar ábendingar og athugasemdir við frumvarpið. Beðist er velvirðingar á þeim drætti sem hefur orðið á afgreiðslu erindisins.

Virðingarfyllst,

Davíð Egilson
forstjóri

Sigurbjörg Gísladóttir
forstöðumaður

Fylgiskjal

Athugasemdir um frumvarp til jarðalaga

Almennar athugasemdir

Umhverfisstofnun vekur athygli á mikilvægi þess að verðmætum náttúruminum verði sýnd sú virðing sem þeim ber og að við nýtingu jarða verði þess gætt að þeim verði ekki raskað. Stofnunin bendir á að skv. nýjum náttúruverndarlögum hafa undirbúningur og vægi náttúruminjaskrár verið aukin. Ný náttúruminjaskrá er byggð á mælanlegum gildum sem byggja á bestu fáanlegum upplýsingum á hverjum tíma. Skráin mun enn fremur byggja á náttúruverndaráætlun, sbr. VIII. kafla laga nr. 44/1999, um náttúruvernd. Þingsályktunartillaga um Náttúruverndaráætlun er nú til meðferðar á Alþingi og verður afgreiðsla hennar þar stefnumarkandi um næstu skref.

Um langt skeið hefur verið ákvæði í náttúruverndarlögum (sbr. t.d. lög nr. 74/1971, 93/1996 og 44/1999) um að Umhverfisstofnun (áður Náttúruvernd ríkisins og þar áður Náttúruverndarráð) hafi forkaupsrétt á jörðum sem eru í heild eða að hluta á náttúruminjaskrá, næst á eftir sveitarstjórnun, sbr. 69. gr. laga nr. 44/1999. Því miður hefur þetta ákvæði verið erfitt í framkvæmd. Umhverfisstofnun telur því mikilvægt að við endurskoðun jarðalaga, einkanlega með hliðsjón af auknu vægi náttúruminjaskrár, verði bætt inn ákvæði efnislega samhljóða 2. mál. 69. gr. framangreindra laga svo tryggt verði að þegar slíkt á við verði formlega kannað hvort Umhverfisstofnun hyggist nýta þennan lögbundna rétt.

Umhverfisstofnun minnir á V. kafla laga nr. 44/1999 um náttúruvernd sem fjallar um landslagsvernd. Sérstaklega vísar stofnunin til ákvæða 36. og 37. gr. laganna.

Athugasemdir við einstakar greinar

2. gr.

Eyðijörð. Umhverfisstofnun veltir því upp hvort ekki sé full geyst farið í skilgreiningu á eyðijörð að einungis 2 ár án byggðar nægi til þess að jörð teljist eyðijörð. Stofnunin sér ástæðu til að benda á að annað hvort megi sækja um undanþágu til fyrirfram ákveðins tíma eða að landbúnaðarnefnd athugi hvort lengja beri tímann.

5. gr.

Umhverfisstofnun minnir á að skv. skipulagslögum nr. 73/1997 er allt landið skipulagsskilt og að öll sveitarfélög skulu hafa lokið gerð aðalskipulags fyrir árið 2010. Stofnunin telur fara betur á því að tengja þessi tvö lög saman. Stofnunin leggst gegn því að allt land, „nýtanlegt til landbúnaðar“ verði háð þeim takmörkunum sem hér er fjallað um. Umhverfisstofnun vísar m.a. til þess að hlutar þjóðgarða og friðlýstra svæða eru vel nýtanlegir til landbúnaðar. Stofnunin leggur til að 5. gr. verði breytt sem hér segir (breyting skálettuð):

Land sem við gildistöku þessara laga *er flokkað sem landbúnaðarland skv. skipulagslögum*, þ.m.t. afréttir, almenningar, þjóðlendur, eyðijarðir, landspildur og lóðir má ekki taka til annarra nota, nema heimild sé til slíks í lögum, sbr. þó 6. og 8. gr.

16. gr.

Með tilvísan til umfjöllunar í almennum athugasemdum hér að framan leggur Umhverfisstofnun til að í jarðaskrá verði þess getið hvort jörðin er að hluta eða að öllu leyti á náttúruminjaskrá. Með því verður aðilum ljóst hvort um jörðina gilda ákvæði 69. gr. laga nr. 44/1999, um náttúruvernd. Umhverfisstofnun leggur því til eftirfarandi breytingartillögu við 16. gr. (breyting skáletruð):

„Landbúnaðarráðuneytið skal 31. desember ár hvert gefa út jarðaskrá á grundvelli upplýsinga úr jarðahluta Landskrár fasteigna þar sem fram koma upplýsingar um allar jarðir, jarðahluta, landspildur, lóðir og annað land samkvæmt þessum kafla en er heimilt að fela öðrum aðilum að annast gerð jarðaskrár í umboði ráðuneytisins. Í jarðahluta Landskrár fasteigna, sem Fasteignamat ríkisins heldur skv. 1. gr. laga nr. 6/2001, um skráningu og mat fasteigna, skulu koma fram upplýsingar um nöfn jarða og annars lands, sveitarfélög, eigendur, fyrirsvarsmenn ef fleiri eigendur eru að jörð, ábúendur, leigutaka, ræktun, mannvirki, nýtingu, hvort félagsbú er á jörðinni og önnur atriði sem landbúnaðarráðuneytið ákveður nánar í reglugerð. Fasteignamat ríkisins skal í þessum tilgangi leggja til skráningarsvæði fyrir framangreindar upplýsingar án sérstaks kostnaðar fyrir ráðuneytið. *Einnig skal skráð hvort jörðin öll eða hluti hennar er á náttúruminjaskrá, sbr. lög um náttúruvernd.*

Bændasamtökum Íslands, Fasteignamati ríkisins, Hagstofu Íslands, Umhverfisstofnun, sveitarstjórnun, sýslumönnum og öðrum opinberum aðilum er skylt að láta landbúnaðarráðuneytinu í té endurgjaldslaust allar upplýsingar sem það óskar eftir við skráningu í jarðahluta Landskrár fasteigna. Sama gildir um aðra aðila sem annast skráningu í jarðahluta Landskrár fasteigna í umboði ráðuneytisins.

Um afhendingu og sölu upplýsinga úr jarðahluta Landskrár fasteigna fer eftir lögum nr. 6/2001, um skráningu og mat fasteigna, og gjaldskrá settri samkvæmt þeim lögum.“

31. gr.

Vísað er til umfjöllunar í almennum athugasemdum, sem og við 16. gr. frumvarpsins. Umhverfisstofnun óskar eftir því að lögfest verði að á lögbýlaskrá komi fram hvort lögbýlið allt eða hluti þess sé friðlýstur og/eða á náttúruminjaskrá. Í samræmi við það leggur stofnunin til eftirfarandi breytingu við 1. mgr. 31. gr.:

„ Landbúnaðarráðuneytið skal 31. desember ár hvert gefa út lögbýlaskrá fyrir allt landið á grundvelli upplýsinga úr jarðaskrá, sbr. 16. gr. Í lögbýlaskrá skulu koma fram upplýsingar um nöfn allra lögbýla, sveitarfélög, eigendur, fyrirsvarsmenn ef fleiri eigendur eru að lögbýli, ábúendur, leigutaka, ræktun, mannvirki, *friðlýst svæði, svæði á náttúruminjaskrá*, nýtingu og hvort þar sé rekið félagsbú, svo og aðrar upplýsingar sem landbúnaðarráðuneytið ákveður nánar í reglugerð.

32. gr.

Vísað er til umfjöllunar í almennum athugasemdum, sem og við 18. gr. frumvarpsins. Umhverfisstofnun leggur til að bætt verði við nýja 2. mgr. við 32. gr.:

„*Ef jörð er öll eða að hluta á náttúruminjaskrá, sbr. lög um náttúruvernd, skal ríkissjóður hafa forkaupsrétt að þeim aðilum frágengnum sem hann er annars veittur með þessum lögum.*“

45. gr.

Umhverfisstofnun leggur áherslu á að landbúnaðarráðuneytið leiti umsagnar stofnunarinnar áður en ríkisjarðir eru seldar, sbr. 2. mgr. 45. gr. Stofnunin telur æskilegt að slíkt sé gert jafnvel þó að viðkomandi ríkisjörð sé ekki á náttúruminjaskrá.

Kristján Geirsson, fagstjóri
Stjórnsýslusvið
Umhverfisstofnun

Guðríður Þorvarðardóttir, fagstjóri
Náttúru- og útivistarsvið
Umhverfisstofnun

Alþingi
Erindi nr. P 130/2310
komudagur 5.5.2004

Þingeyjarsveit

590602-2640
Kjarna - 650 Laugur
Sími: 464 3322 - Breðsími: 464 3422
thingeyjarsveit@thingeyjarsveit.is
www.thingeyjarsveit.is

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

4.5.2004

Efni: Umsagnir um frumvörp til jarðalaga og ábúðarlaga.

Á fundi sínum þann 29. 4. sl. tók sveitarstjórn til afgreiðslu erindi landbúnaðarnefndar Alþingis frá 1.4. sl. Sveitarstjórn Þingeyjarsveitar gerir eftirfarandi athugasemdir við frumvörpin:

Ábúðarlög – frumvarp, 782. mál

- ☐ Kafli nr. 4 um erfðaábúð hefði átt að falla niður.
- ☐ 2. mg. 34.gr. Ákvæði um uppsögn tímabundinna ábúðarsamninga eru of ströng.

Jarðalög – frumvarp, 783. mál

- ☐ 14. grein. Óþarflega langt er gengið að tveir jarðeigendur þurfi að stofna með sér félag um eignaraðild jarðarinnar.
- ☐ 32. grein. Réttur sveitarfélaga til íhlutunar við sölu jarða er mjög fyrir borð borinn.
- ☐ 46. grein. Of langt er gengið að undanskilja jafn rækilega og þar er gert öll nýtanleg jarðefni við sölu jarða.
- ☐ Kafli VIII um óðalsjarðir hefði mátt standa eins og í fyrra frumvarpi.

Þetta tilkynnist hér með.

Virðingarfyllt,

Jóhann Guðni Reynisson
sveitarstjóri Þingeyjarsveit

Alþingi
Erindi nr. P 130/1689
komudagur 6.4.2004

Alþingi
Landbúnaðarnefnd
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík

Pórshöfn 5. apríl 2004

Efni: Athugasemdir við frumvörp til ábúðar- og jarðalaga.

Á fundi Landbúnaðarnefndar 18. júní 2003 var eftirfarandi bókað m.a.:

“ 4. Jarðalög:

Nefndin gerir athugasemd við VI kafla, 30. gr. um forkaupsrétt sveitarfélaga um jarðir. Mælum með 13. gr. um félög um eignarhald lands.

5. Ábúðarlög:

Varðandi frumvarp til ábúðarlaga sem okkur hefur verið falið að yfirfara viljum við koma eftirfarandi á framfæri. Flestir þeir sem hefja búskap / landbúnaðarstarfsemi munu hafa í huga að gera hann að ævistarfi. Eigi einstaklingur ekki ábúðarjörð sína þurfa ákvæði laga að vera skýr og tryggja stöðu og atvinnuhagsmuni hans jafnframt því sem hagsmunum eigenda og umhverfis er gætt, en í raun eiga þeir allir að fara saman. Nokkur undansláttur virðist okkur í frumvarpinu og að sumu leiti afturhvarf til fornra tíma hvað varðar öryggi leiguliða. Félagshyggja á undanhaldi. Jarðir munu í ríkari mæli hverfa úr ábúð og verða leikföng en ekki lífsviðurværi. Við minnum á að ríkið er stærsti jarðeigandi í landinu og þarf ekki nauðsynlega að taka undir þann söng “hvað varðar um hina”. Við álítum að ábúðartími ríkisjarða sé eðlilegur og æskilegur eins og kveðið er á í núgildandi lögum, þ.e. lífstíðarábúð. Við teljum rétt að viðmiðanir séu settar jarðarafgjaldsstofn og þak á þau, enda óvíst að háværkun stundargróðans sé það heppilegasta fyrir eigendur, ábúendur og umhverfi.

21. gr. : Við leggjum til að niður falli “..og verði eign jarðeiganda” í staðinn komi “..og seljist ekki með henni” annars er tæplega gætt jafnræðis.

22., 23. og 24. gr. þrengja rétt leiguliða og naumast getur talist eðlilegt að leigja eign og geta síðan tekið stóran hluta eftir geðþótta. Vart getur eigandi hafið úrbætur á leigðri eign nema til komi vanefndir ábúanda eða það sé gert í fullu samráði við hann.

Ýmislegt er fært til nútímans og betra horfs og 8. gr. um byggingabréf finnst okkur til framfara en 9. gr. síður.

10. gr. : Þar gilda greinilega ekki ákvæði Rekabálks Jónsbókar eða hvað? Tímabært.

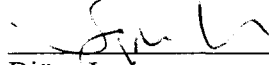
Ekki er að sjá að framangreindar athugasemdir hafi verið sendar nefndinni bréfleiðis fyrr og er það því gert hér með.

Þórshafnarhreppur hefur fengið til umsagnar núverandi frumvörp til ábúðar- og jarðarlaga og munu athugasemdir, ef einhverjar verða, sendar nefndarsviði Alþingis.

Virðingarfyllst.

F.h. Þórshafnarhrepps

Sveitarstjórnun á Þórshöfn

Björn Ingimarsson
Sveitarstjóri